



ÜLIÕPILASLEHT

Sisu: -ik: Oppevõimalusi ja -väljavaateid välismail. / **Juhan Pahlbärk:** Pahlbärk tuvikesi söötmas (Kiri jutale). / **Ado Kalamees:** Ajavaimust ja õpinguist ning veel kord ajavaimust. / **Homunculus:** Sina ei pea tapma! / **J. P.:** „Vanemuine“ sel poolaastal. / Oskar Vatter ja Artur Lamp† / **K. Laja:** Üliõpilaskarsustöö metoodikast. / **D. P.:** August Gailit: „Vastu hommikut“. / **K. Teder:** Üliõpilaskonna Edustuse läinud aasta tegevuse ülevaade. / **G. Sr:** V. Klemperer: Geschichte der französischen Literatur. / Akadeemilisi teateid. / **H. Lehepuu:** Oppemaks — eluküsimus. (8 joon.) / **E. Ahas:** S a. Edustuses otsustatakse kõik küsimused ühelhäälel.

№ 3

15. III. 27

*Käesolev number ilmub leinaraamis läti presidendi Tschakste
surma puhul*



ÜLIÕPILASLEHT

EESTI ÜLIÕPILASKONNA HÄÄLEKANDJA

Õppevõimalusi ja -väljavaateid välismail.

Jäägu siin kõrvale küsimus, kui-võrd vajaline on mingi ala õppimine välismail meie riigi- ja rahvamajanduslikust seisukohast. Selle küsimuse oluline tähtsus ei ulatugi kaugemale puhkudest, mil on tege- mist inimeste riigi kulul välismaile saatmisega, õppima mõnda eriala, mille õppimiseks meil kodumaal vastavad võimalused puuduvad, kuna aga sellekohane eriteadlane on meile hädasti vajaline. Siingi seisab kogu küsimus ainult selles, kas ja kui suurel määral vajame meie otsekoheselt neid välismail ettevalmistatavaid eriteadlasi. Nii ongi see küsimus meie kultuurpoliitikas üks kergemini lahendatavaid.

Ometi ei saa kuigivõrra määrata inimese hariduspüüdeid ei riigi kultuurpoliitika ega ka tema riigi- ja rahvamajanduslikud vajadused. Inimese hariduspüüete määraks on ikkagi kõigepäält tema vaba huvi, mis on ühtlasi ka ainuõige tegur sellel alal. Ning on aina tervitatav igasugune õppimine ning enese täiendamine nii kodu- kui ka välismail.

Kuid siiski ei arvestata alati küllalt põhjalikult asiolude ja täsi- asjadega, milliseid peaks silmas peetama, minnes õppima välismaile. Ei kujutleta küllalt selgelt olukorda, millisesse asetub inimene, kes on

ümbrisetud teistest, kes on temale võõrad mitte üksi keelelt, vaid ka oma kommetelt ning traditsioonidelt ja koguni hingeelultki. Kui sarnasesse olukorda asetuja inime- ne on jõudnud omas arengus juba teatava küpsuseni ning saa- vutanud iseseisvuse, võib ta tead- likult süveneda oma huvi- ning eri- ala õppimisse ja vaadelda ümbrit- sevat elu kriitiliselt, omades sellelt ainult seda, mis tõesti sünnis vastu- võtuks. Nii nagu see sünnib ise- seisva ning küpse inimesega alati, — ükskõik missuguses keskkonnas ehk olukorras ta ka ei oleks. Küps inimene püsib täienedes ning arenedeski alati tasakaalus.

Noorte arengule aga, kes pole oma isiku kujunemises saavutanud veel tasakaalukat küpsust, on sar- nane võhivõõrasse keskkonda sat- tumine küllaltki mitte soovitatav. Kuna alles vaimlise küpsuse poole arenev noor ei suuda küllalt krii- tiliselt hinnata ümbruskonda ja olusid, siis muutub talle raskeks juba õige vaimlise kontaktigi saavu- tamine rahva psüüke ja tema vai- musaavutuste eksakti — kultuuriga. Eriti veel siis, kui ollakse võrsu- nud hoopis teises ümbruskonnas ja kohalikule rahvale ligipääsemis- sel sünnitab takistusi juba kõige elementaarsema inimeste läbikäi-

misvahendi puudulik omamine — keele puudulik oskus.

Juba meie väiksegi rahva juures, kes alles hiljuti seisis kahe suur- rahva kultuuri mõjude all, on võõ- raile, kui nad pole mingid kuulsu- sed või kuidagi eriliselt väljapaist- vad, sissepääs seltskonda peaaegu võimatuseni raske. Mitu korda raskem on see aga väikerah- vale suurrahva juures, kes palju kunagi pääle iseenele kellegi tei- sega ei taha arvestada. Ilmekat näidet sellest pakub ühe prantsuse härra ülespidamise viis, mis aval- dus läinud kevadel Pariisis. Meid oli kümnekonna inimeseline selts- kond eestlasi — üliõpilasi, stipen- diaate ja saatkonna liikmeid. Olime Louvre'i aias vaatamas Jeanne d'Arc'i, prantsuse suurema rahvus- liku püha puhul korraldatavaid meelevaavalusi. Meie ligidal seisev intelligent prantsuse härra pöördus lahkelt jutuga meie poole, pakkudes seletusi käesoleva sündmuse kohta ja küsitledes meie arvamisi ja meeoleolu. Tema lahkus köitis meie tähelepanu eriliselt, sest prantslased olid tookord, inflatsiooni raskuste all kannatades, täidetud kadedusest köetud vaenuga kõigi nende maal mõnulevate võõraste vastu; eriti aga jõukate inglasi- ja ameeriklaste vastu. Ning tava-

liselt nii kergesti juttu sobitav prantslane keeldus selle tõttu tummaks võraste vastu. Kuid suure püha pidulik meeleolu oli vaenu seks korraks lepitanud. Varsti küsiski ta, et kas meie pole mitte inglased või skandinaavlased. Ja niipea, kui ta sai kuulda meie rahvusliku päritolu, muutus ta kohe sõnaahtraks ja nihkus varsti vaikselt eemale. Teda ei näinud enam põrmugi huvitavat, mida arvavad temale tundmatust rahvusest isikud nende suurest pühast.

Peeaeagu eranditult hellitavadki noored välismaile õppima minejad kui mitte pää-siis vähemalt tähtsama kõrval-eesmärgina lootust, saavutada ühes oma huviala õppimise võimalusega ka isiku vaimliseks küpsemiseks ning arenemiseks paremat pinda kui seda arvatakse olevat kodumaal. Sellega eksitakse aga põhjalikult.

Võrdlemisi harvad ja ilma olulise tähtsusetta meie rahva elus on juhused, mil minnakse õppima välismaile sihiliku halvaks panuga kõige eesti oma vastu või tõusikliku uhkuse tõukel, et hoohelda välismaile omatud haridusega. Nende juurteta vesivõsude arv väheneb meil iga aastaga iseenesest. Pole ka sugugi tarvis karta, et välismaile viibimine nende vesivõsude arenemiseks kaasa aitab, vaid otse vastupidi. Inflatsioon aastate Saksamaal, mil õppis rohkesti meie noori sääli, tuli tihti ette juhuseid, kus mitmed meie põliste kadakate võsud, kes polnud kodumaal väärliseks pidanud isegi eesti keelt korralikult ära õppida, õppisid selle selgeks alles sääli eesti seltskonnas liikudes ning muutusid ometi kõige kiuste tõsisteks eestlasteks. Ja see sündis just nende eneste tõotatud-kultuuri maal. See näitab ühtlasi ka kujukalt kuivõrd raske on võõrale liitumine mingi teise rahva hulka. Isegi neile, kel olid selleks kõik eeldused ja kes seda kogu hingega püüdsid, sai see ülepääsematuks raskuseks. Isegi oma põlatud ja äratõugatud kodu külge on inimene hingeliselt seotud kõve-

mini kui ta seda isegi arvata võib.

Veelgi harvemaiks on jäänud juhused, mil naiivses kõige välismaise ülistuses saadetakse meie noori välismaade keskkoolidesse. Ollakse vist juba kaunis üldiselt teadlik, et välismaade üldhariduslikud õppeasutused — keskkoolid — meie keskkoolidest paremad pole. Selgus ju alles mõne aasta eest, mil saadeti paarkümmend meie ärksamat keskkoolide õpilast Prantsusmaale õppima, et üks prantsuse kõige eeskujulikumaist lycée'dest oli ruumide poolest vile-

tustki. Vahetavad ju ka meie kodumaa ülikoolis üliõpilased teaduskondi, kuid meil kodumaa ülikoolis õppimise olude juures ei anna aasta või paari pärast teaduskonna vahetamine ennast peaaegu sugugi tunda inimese üldarengus. Välismaile aga osutub sarnane asi kadumaläinud ajaks ja kapitaliks.

Alles keskkooli lõpetades hakkab noor inimene tõsisemalt kokku puutama eluga. Talle avaneb võimalus ligemalt tundma õppida elu, inimesi ja iseennast, — hakkab välja kujunema tema ilmavaade ja iseloom. Elades sel ajajärgul kodumaal oma rahva keskel on talle kergesti kätte saadavad kõik kodumaa kultuuritooted ja vaimusaavutused. Samati on talle avatud seltskonnaga läbikäimiseks kõik võimalused. Ka oma huvile vastavat eriala võib ta kodumaa olude piirides hääde tagajärgedega tundma õppida. On ju meie kodumaalgi kõrgemais õppeasutuses võimalik vähemalt esimese paari aasta kestel omada tarvilikke algteadmisi ka igasuguste tehniliste erialade jaoks. Kõik eeldused on meil olemas selleks, et inimene võib omada kindla



S/a Edustuses otsustatakse kõik küsimused ühel häälel.

ilmavaate ja iseteadvuse, mis toeb kindlale ajusele, mida ta põhjalikult tunneb kui oma, millest ka tema ise on võrsunud.

Sellepärast peab tungivalt soovitava, et iga noor keskkooli lõpetaja, kes kavatseb minna välismaale oma eriala õppima, jääks esialgul vähemalt aastaks või koguni paariks kodumaale ülikooli. Soovitav on see isegi sel juhusel, kui kodumaa ülikoolis tema erialale vastavad õppeained ka ongi esitatud puudulikult. Ometi annab paari aastaline üliõpilaselu kodumaal inimesele palju rohkem vaimlist küpsust ja seltskondlikku kasvatust kui nelja- viie aastane välismaile isoleerituna elamine.

Läheb aga inimene noorelt välismaale, siis jääb talle kõigepäält omade olude tundmine puudlikuks. Ta asub võõra rahva ja olude keskele ning siin peab ta isiku arenemine jätkuma. Kas

ta isiku arenemine jätkuma. Kas

ta isiku arenemine jätkuma. Kas

on aga sääl selleks soodsamad võimalused? Ta võib küll õppida oma eriala täitsa hääde tagajärgedega. Kuid kõigepäält kuulub keele täielikult äraõppimiseks aastaid, ning kuna noorel inimesel puudub veel sääljuures kindel iseteadvus ja asjade tõsisem kriitika, siis tunneb ta ennast alati kõhkleva võõra seisukorras. On arusaadav, et saamatuse ning kohmetuse pole kunagi inimesele teerajajaks. Seltskond, mis võimaldaks täiuslikuma isiku arenemise, jääbki selle tõttu ligipääsmatuks.

Kodumaal avab üliõpilase elu noortele hoopis uue ilma ja palju laialdasema silmaringi kui see oli keskkooli põlves, ja keskkoolist jääb lõpuks järele ainult mingi tume lapsemälestus. Asudes ülikooli välismaale, saadakse küll kätte üldine inimese isetegevuse vabadus, kuid ometi puudub sellele vabadusele tarvilik toit, ja üliõpilase elu ei lähe keskkooli õpilase elust peaaegu sugugi millegi poolest lahku. Juhtub kohapääl olema ka teisi omamaalasi, siis käiakse omavahel koos juttu vestmas, vahapääl ühiselt ka avalikkudes lokaalides. Pole aga omamaalasi, siis on seltsilisteks harilikult teised välismaalased. Juhtub võrdlemisi harva, et keegi saab ka mõne

Õppemaks — eluküsimus.

H. Lehepuu joon.

1.



Pääs ülikooli on muutunud raskeks!

kohaliku maa inimesega ligemalt tuttavaks. Nii siis ollakse seisukorras, kus kohaliku maa seltskondlise ning vaimlise eluga võidakse tutvuneda ainult kõõgiukse kaudu. Olles võõraina kohaliku rahva keskel, tunnevad sääl viibivad mitmest erirahvusest välis-

maalased ühise võõrasaatusetõttu endid üksteisele palju ligematena kui nende vastu ükskõikselt suhtuvaid kohaliku rahva liikmeid. Sama ühise võõrasaatusetõttu ajab sünnitama ühiseid seltskondlisi koondusi omamaalastega, sest siin ühendab inimesi ühine keel ja ühise kodumaa tunne. Kuid ometi on sarnased koondused ainult mingid paratamatud hädaabinõud elavamate sidemete pidamiseks kodumaaga. Oma iseloomudelt kireva isikliku koosseisu tõttu ei suuda sarnased koondused kunagi kujuneda intiimsemaiks sõprusringideks. Sellest kirevast isiklikust koosseisust ongi tingitud alaliselt hõõgav intriigi õhkkond meie väliseltsides. Kandes sarnase koonduse kodumaa pinnale, laguneks ta siin silmapilkselt, ja siin polekski ju tema olemasoluks mõtet. Nii jääb välismaal inimesele oma hingelise minaga peaaegu alati omaette üksi, vaimlises arengus tekib seisak — jääb tühi koht, mis täitub kas endise, juba keskkoolis omandatud vaimutoidu ümbermõtlemisega või intriigiga hauduva tühjusest närvlemisega.

Põhjalik eksitus on minna õppima välismaale ilma kindla materjaalse aluseta, kavatsusega elatada ennast teenistusest. Sarnasel

Pahlbärk tuvikesi söötmas.

Kiri Jutale.

On äkki taandunud meil talve 20 kraadi ja kevad veereb vulinal rentsleid ning kraave kaudu. Päikene ei häbene enam, vaid paistab ja kirendab nagu olekski juba kevad käes. Eila nägin juba esimesi varblasi ja pea need kuld-nokadki tulevad.

Armas Juta, nii ja on mõelda, et jälle on see armustuseaeg kätte jõudmas. Mu südames juba leegitseb midagi ja rinnus põletab ja peaaegu närvendab ning kui näen tänaval tütarlast vaikselt kõndimas, siis tuleb otse nutt peale.

Seepärast avasin ühel soojal keskpäeval oma akna, raputasin leivaterakesi plekile ja kutsusin tuvikesi söömaajale. Et tulge pisikesed kudrutajad siia päikese kätte, nokitsege leiba ja ajage mulle unarat juttu. Ma toetan siia rinnukile, teie kõnele mulle ja kui teie

haigutama ei hakka, siis pajatan oma-kord mõningaid akadeemilisi asju.

Nad tulid lenneldes ja sudisid mu ümber. Ja päikene kuldas mu juukseid, poisipõngerjas all õues lobistas veelombis ja kojamees pühkis tänaval viimast lund. Nii nõjatasin aknale ja liigutasin mõtteid.

Üle õue vastaskorral istus laua taga õrn peakene, vaatas käsipeeglisse ja luges raamatut. Tal on kindlasti varsti eksamid ja peab kevade ohverdama asjule, mis tõepoolest ei ole olulised. Vaene näitsik, mõtlesin, seal sa nüüd istud ja kannad saatusetõttu paratamatust oma rinnas: ei ole sul kunagi lootust mehele saada. Sest asjatundjate professorite arvates kisub akadeemia tütarlapse südamest kõik ürginstinktid, katab need trükimusta ja loengutolmuga, hävitades abielu kuldset mõtet.

Ja, ja, pisikene sinilill mu naabermajas, Sinu peale räägitakse teisigi jutte. Sa istuvat kohvikus juba koiduajast,

suits suus ja ilus jalg põlve otsas. Vastat sul noormehi üks või rohkemgi ja see jutt, mis läbi oamürgi ja suitsu muile kõrvu kostab, olevat väga valus kuulda eeskujulikele pürjereile.

Õhtul hullavat Sa tantsuõhtuil, mürgeidavalt kõrtsides viinastund meesterahvastega ja ikka jalg põlve otsas, ikka see ilus jalg põlve otsas!

Ja siis sosistavad vooreslikud tädid teineteisele kõrvu asjakesi, millest kõvasti rääkimine kuidagi kõlvuline ei ole: mis sünnib hilisõil, kui kuudki näha ei ole, tähed taevast kadund ja ilm hingab majade vahel.

Oled kuulnud, ilus tütarlapses tudeng, et kõik seepärast olevat ilm hukas ja maakerä lõhki minemas, et ülikool noored näitsikud hukka ajavat, neist meestele truusid tuvikesi enam ei saavat, ja sest omakord tingitult eesti rahvas ei sigivat, tee mis tahad, ei sigivat!

Nii, minu näitsik, Sa oled rahvuslik pahe, mitte just Sina, vaid õigemini,

korral on mainitud seltskondliste suhtumisoluude tõttu vaimlise arengu seisak juba paratamatu. Olles võõrana sunnitud tegema kõige halvemini tasutavaid töid, kõige sagedamini koguni kvalifitseerimata füüsilise mustatöölise töid, suudetakse hädavaevaga hankida omale ainult ülespidamine. Leivamuredega koormatuna ei jatku aega ka õppetööks. Tunnen mitut töökat ja kohusetruud meest, kes juba aastat viis on viitnud sarnase rabelusega Saksa ja Prantsusmaal. Neil pole jatkunud aega isegi oma ligema ümbruskonna elu ja ilmet väliseltki vaadelda. Mis huvi võibki veel pakkuda inimesele kas või jalutuskäik mööda Pariisigi, kui ta kümnetunnilise tööpäeva järele enese väsinud setukana koju lohistab, nii et kõhugi täitmine leiva, rasva, suhkru ja veega nõuab ligemale tunni aega. Kuid vaatamata kõige pääle ei luba nende kangekaelsuseni ulatuv kindlameelsus neid nüüdki veel pöörduda tagasi kodumaale. Nii ollakse kõigi olude kiuste välismaile kultuurisõnnikuks. Kahju tublidest meestest! Ometi ei suuda keegi, ise olukorras sees olles, küllalt erapooletult seda kritiseerida. Sellest siis tulebki, et välismail õppivad üliõpilased peavad ennast kodu-

maa üliõpilasist paremini areneviks, tuues väiteks neid ümbritseva kireva suurlinna elu tema piiramatute avalduste ja võimalus-tega. Tegelikult aga omatakse võrdlemisi vähe kogemusi ja kaunis ebamääraseid teadmisi nii üldseltskondlikust kui ka üliõpilaselust.

Ka välismaade kohalik üliõpilaspere on üldises läbilõikes ealiselt meie üliõpilasperest mitme aasta võrra noorem. See peegeldub ka nende üliõpilaselu avaldusvormides ja traditsioonides, mis sageli tunduvad meie üliõpilasele vastuvõtmatuseni poisikeselikult naiivsena. Seda võib eriti ütelda Prantsusmaa kohta. Tugevalt mõjub selleks kaasa ka Prantsusmaa kõrgemate õppeasutuste sisemine korraldus. Kõik Prantsusmaa kõrgemad tehnilised õppeasutused on korraldatud väga meie keskkoolide laadiliselt. Õppetöö algab hommikul kella üheksa ajal ja kestab ühes lõuna vaheajaga kuni õhtu kella viieni. Kogu selle aja peavad õpilased viibima kooliruumides lukustatud välisuste taga. Õppetööst alaline osavõtt on sunduslik. Puudumisi on lubatud ainult teatud protsent. Kõik praktilised tööd tehakse ainult kooli töökodades ja laboratooriumides. Mingit praktikat väljaspool kooli pole üldse ette nähtud.

On selge, et sarnase koolikorralduse juures täitsa võimatu on õppida ise omale ülespidamist tseenides. Raskesti vastuvõetav on ka sarnane õppesüsteem meie vabal isetegevusel põhjeneva ülikooli korraldusega harjunud üliõpilasele. Kuid sellel keskkooli sarnasel õppesüsteemil on veel eriline suur pahe see, et nende koolide lõpetajad on vähe kõlbulikud astuma tegelikku ellu. Kõige harilikum nähtus on, et noored ülikooli lõpetanud insenerid saavad joonestaja koha, millel tasu on võrdne kvalifitseerimata mustatöölise tasule. Ja kui inimesel pole mingi väljapaistvam and, siis peab ta sageli eluajaks jääma joonestajaks. Vaevalt võivad sarnased väljajaated meelitada kedagi meilt nendesse koolidesse. Kui soovitada mingit Prantsuse kõrgemaist tehnilisist õppeasutust, siis küll ainult kõrgemat lennuasjanduse kooli, sest see tehnikaharu on Prantsusmaal arendatud üleilmalise kõrguseni ja ka selle ala eriteadlasi ette valmistav õppeasutus on üks parimaid ilmas. Muidugi on ka selles koolis sunduslik ja kinnine keskkooli õppekorraldus.

Ühelgi haritlasel ei maksa minna Prantsusmaale lootusega, et rajada sääl oma elule teenistusega alus. Vaevalt võib see kellelgi korda

Sinu ja ülikooli kokkusulavuse tulemus. Ja kui teaksid Sinu ema ja isa, Sinu õndsad vanemad kõigist noist asjust, kas ei peaks neil süda hakkama tagurpidi ringi käima?

Ja mul hakkab kurb, kui siin praegu terakesi turteltuvikestele riputan. Kas nad kõik Sulle ülekohut ei tee, need võltsvooruse pimedad kraadiklaasid?

Imelisena tundubki, et teid, kaitsetud tütarlapsed kõigist fakulteedest, keegi senini kaitsnud pole, kui palju aga kohviloris, kõnedes, kongressidel, ajakirjus ja ajalehis tõrvatud ning manatud! Ei ole mina küll kellegi kaitsja, pole mul vastavat autoriteeti ega manjaneeti, kuid siin päikese käes unaralt tuikes-tega jutustades, ütlesin siiski oma sõna.

Armas lugupidamises Juta, ärgu Sinu pisikene keha armukadeduses tukselgu, kui seal nii olin, üle õue näitsikut vaa-

deldes. Ma kõnelesin ka Sinu eest ja mu armastus ei kustu Sinu vastu iialgi, pealegi, kui praegu kevadtunded mu rinda haaravad.

Kallid tütarlapsed ja kodanikud, keegi on täpsalt kindlaks teind, et akadeemiliste naiste seast suurem protsent vallaliseks jääb kui kuskilt mujalt kihist? See vilga on ju üldine, et poisse vähe ja tüdrukuid palju. Kust siis need akadeemilised naisedki suurema innukuse saavad, selle suurema stoossi? Kallis näitsik laua taga, pole Sul süüdi mingitki, kui Sul Jumal määrand mehele minna ja lapsi sünnitada, siis sünnib Kõigekõrgema tahtmine sellele vaatanata, kas oled student või mitte.

Ja võiks vast jätta meie mitmepalgeline publik oma tihtigi põhjendamatu süüdistuse vooruselanguses! Miks siis üksikute nähete põhjal kõik ühte pange

valada (missuguses naistekihis pole ülekätelainuid)? Ja kas siis iga poisikese suudlus või kaelahaaramine on surmapätt? Kas iga noorusevallatus on siis tingimata kuradist?

Minge, minge oma moraaliparagrahvidega, uputage nad kohvitassi või tehke neile muul teel lõpp peale — maksab tööga kord ka elu reaalsel pilgul vaadata!

Mu näitsik, kõik näitsikud — ärge kuulakegi, ärge oma printsi suudlemata jätke, kui selleks süda kutsub, haarake tal kaelagi ümbert kinni — kõik, need kes teid süüdistavad, on kord samuti teind?

Tulge, mu tuikesed, nokitsege leiba ja kudrutage! Päikene paistab — ja meil kõigil on hea olla.

Jääme siis terveks, kallis Juta, kui kõik hästi läheb, siis võtan su varsti ära kah.

Juhan Pahlbärk.

Kaasvõitlejad, tehke „Üliõpilaslehele“ kaastööd!

minna. Prantsuse seltskond on võõrastele eriti isoleeritud juba selle tõttu, et prantslastel valitseb omavahelgi täitsa kinnine perekonnaelu. Kodused vastuvõetud, nii palju kui neid olemas, on ainult offitsiaalsed ja kindlail päevil. Kõik muud, isegi perekondade vahelised kokkusaamised, korraldatakse kohvikuis. Sarnaste kivilinenud traditsioonide tõttu pole suutnud Prantsusmaal koduneda isegi meie riigitegelaste perekonna liikmed, kuigi on säääl üles kasvanud ja hariduse omandanud, ja vaatamata sellele pääle, et neile seltskonda sissepääs igapidi on võimaldatud.

Selle vastu on märksa soodsam

meile õppimisolud Saksamaal. Saksamaa kõrgemate õppeasutuste, ka tehnika ülikoolide korraldus on meie ülikooli sarnane. Töötamiseks on jäetud üliõpilasele vaba isetegevus ilma erilise sunduseta loenguist osavõtta. On ette nähtud ka tegelikule elule hääd ettevalmistust andev rohke praktika väljaspool kooli. Ka Saksamaa üliõpilaselu on oma avaldustelt ja traditsioonidelt meile eriti ligidane. Vaatamata sakslase iseloomu kalkuse ja karmuse pääle, on saksa seltskonnale ligipääs võrreldes prantslastega, kes on soomustanud enese traditsioonidega, palju kergem. Mainitud asioludest on tingitud seegi,

et paljudel meie noortel ülikooli lõpetajail on korda läinud leida Saksamaal kohe kaunis hästi taustavaid praktiseerimiskohti.

Niisugused oleksid võrdlevalt seisukohalt vaadeldes õppimise võimalused ja väljavaated nendel kahel maal, milliseid meil seni kõige rohkem on kasutatud selleks otstarbeks. Kuid kõigepäält peab ikkagi silmas pidama seda, et kõigile noortele keskkooli lõpetajaile, kes kavatsevad minna õppima välismaile, on tungivalt soovitatav õppida enne aasta või paar kodumaa ülikoolis, tutvuda siin valitud ala ja üliõpilaseluga ning alles siis jätkata õpinguid välismaal. —ik.

Ajavaimust ja õpinguist ning veel kord ajavaimust.

Praeguse aja inimene on nagu haige, kui tal ei ole raamatuid. Mina ei usu seda, et kuidagi valitseks, iseäranis linna inimeste seas, ükskõik on ta haritlane või on ta omas nurgas istuv majaperemees, või ametnik, tööline, loidus raamatute vastu. Vähe-

masti pole mulle peaaegu sarnaseid inimesi ette juhtunud. Alati on niisuguseid igavaid, tegevuseta tundisid, kus raamatu järele igatsetakse. Ainult mõne juurat või kaubandust õppiva üliõpilase juures olen tähele pannud, et nad peale oma kursusse kuuluvate

venekeelsete õpiraamatute peaaegu mitte midagi muud ei loe. Ja sellest võiks ka järeldusigi teha edasi tegelikkude kommersantide ja juristide peale. Ja ma arvan ka, et ma järeldusi tehes liiga ei eksigi.

Ja raamatute lugemine võib

Sina ei pea tapma!

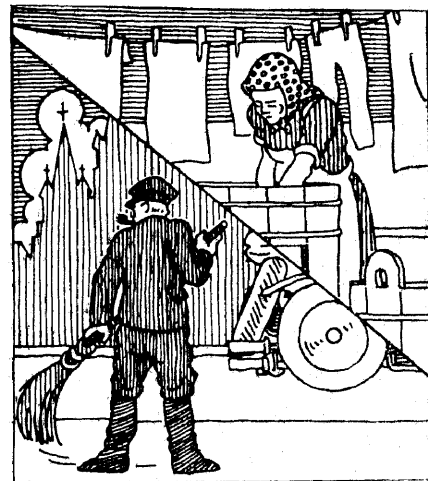
On's veel midagi meeletumat ja sõgedamat kui oma naiivses ja naeruväärises idealismis korrata vanasaaduse käsusõna — sina ei pea mitte tapma? Korrata seda pääle maailma palangu põrgulikke prahvatusi ja riiklikult organiseerit riikide- ja rahvastevahelisi sunnitapmisi? Korrata seda väärvaaduse monopoliseerit usutunnistuslikku ja jumalikku käsusõna, mida selle kuulutajad on rikkund ja ryventand enam kui keegi muu? Ja lõpuks, kas ongi sinul, vabal akadeemia kodanikul, sinul inimese-natukesel yldse luba kõnelda sellest, mida vanadusest väetite ja noorusest nõrkade kõrvadele kuulutatakse valekristlikuks muudet kirikute ja koolide kantseleid kaudu kihi- ja kõhuhuvide teenistusse rakendund pastorite sydamate ja suude läbi? Kuid avagem siiski suu akadeemilisel foorumil kõigi kartuste ja kõhkluste kiuste ning kõnelgem veelgi „nõõri ja seebityki triumfist“.

* * *

Käesoleva aasta „Yliõpilaslehe“ esimeses numbris on ilmund kirjutis (Veidi ka omane: Vastuseks „Võhivõõ-

rale“), mis mitmes suhtes symptomaatiline ja iseloomulik meie korruptsiooni ja tagasikiskumise ajajärgu vaadetele ja hingelaadile, mis näitab, kui imelikult ja isesuguselt mõttevabadusest aru saadakse isegi meie suurekooli vabas yhiskonnas. Ses kirjutuses näidatakse võimalustele, mille järele „Võhivõõras“ (yhes tema mõtteosalistega), kes olevat julgend surmanuhtluse kohta eitaval seisukohal olla, võidakse asetada yhele pulgale „kommunistidega, seltskonnakorra õnestajatega ja mässumeestega“, „keda kui riigile ja rahvale kahjulikku ja kardetavat isikut tuleks kindlasse kohta eraldada ja tema suu õige kauaks sulgeda“, (ning kõike seda sellepärast, et ta julges kõnelda, „nõõri ja seebityki triumfist“), kuid miskipärast jätab kirjutise autor siiski selle, tema arvates „nii kerge ja tänuväärt“ ning „võidurikka kõrvalkäigu“, tegemata. Ka selle võimaluse oletamisest jätkub, et autori arusammisi õigesse valgusse asetada ja neid õige nimega nimetada. Kõige päält kysimus: mis ajast saadik on meie demokraatlikus vabariigis, kus valitseb usu ja sydametunnistuse vabadus, kus on vabadus omi mõtteid avaldada sõnas trykis, kirjas jne, keelata surmanuhtluse

2.



Vanemad õppemaksu tasuta ei jõua —

haiguseks saada, niisamuti nagu kaardimäng, kohvikus käimine, armastamine. Siis on ta aga neist ülevamatest kirgedest, üks neist peatunnustest, millede läbi inimene loomast eraldub, looduse kuningaks ennast peab. Muuseas, üks loomuliku elu vaenlastest raamatumaanide juures on haigus, mis inimese elu lõpuks samuti tühjaks teeb ja ära kurnab, nagu igasugune pikaajaline ühele kirele ohverdumine terve hingega. Ainult väga tugevad, väga suure kohanemisvõimega või siis hästi konserveeritavad inimesed võivad seda haigust defektide ilmutamiseta lõpuni põdeda, ja see on harilase-teadusmehe haigus. Olen sellepärast aga hirmul just meie üliõpilaskonna eest, kes oma suures enamuses kaugelki mitte pole varustatud vastavate kehaliste, vaimliste ja majandusliste eeltingimustega, et ühtki kirge täieandumusega põdeda. Ja meie ülikool, nagu iga võrdlemisi noor teadusasutus, on selles asjas iseäranis nõudlik, ta nõuab tervet inimest kõige tema vaimujõuga; kuna aga kunagi soodustused ja abinõud ei ole meie vaesuse pärast vastavalt hästi korraldatud meie nõudmistele, siis kipub see muutuma traagiliseks suurusepettumuseks.

Mäletavasti kaheksa aastat tagasi, kui loodi ülikool, olid suur hulk õpetoole vabad, kuid täideti aastate kestes. Enne kui saadi normaalsemale seisukorrale, täielikumale kompleksile ja tusedama õppesüsteemini, õpiti seda, mida parajasti just kätte saada võimalik oli. Kogu see aeg kestis ka alles ülikooli raamatukogu juures korraldustöö, seminaarid siginesid väga pikkamisi ja on vast nüüd alles jõudnud niisugusele seisukorrale, kus nendes töötades mitte üksinda ülevaadet ei saada vastava teaduse elementaarsema literatuuri kohta, vaid võidakse ka selle uuemat, värskeamat sõna kuulda, tulevikusuuna märgata ja tänapäeva päevaküsimustega kontakti astuda. Just nüüd on aga tagasihoidlik riigivalitsus arvamisel ja vist on see tunne üldine kogu rahvas eneses, et meie midagi suurjoonelisemat, täiuslikumat ei tohi veel omada senikaua, kuni kusagil teistelgi aladel pole täiust, vaid valitseb suur kobamine, eksimine, keskpärane puudus, siis ka teadusteski ja nende edendamises tuleb esialgul tagasi tõmbuda ja silmas pidada üldist tasapinda. Nii kustuvad vakantsed kohad uuesti ja kõik tunnevad, et kuigi see on kurb, on see siiski

paratamatu ja elu nõuetele kohane.

Nii ei ole siin mitte liig palju rõõmustavat. Ja kui ebanormaalset allakruvitud olud on paratamatud, siis on nad ka normaalsed. Võib öelda, meie elame normaalselt kitsastes oludes, milles ainult klassiviha mõne välja sipelnud, võrdlemisi vähepealise rahvakihi vastu, kes on osanud ennast selleski üldises puuduses vähemasti isikliku mugavusega, kui mitte toredusega sisse seada, on terve ja vägev nagu tuli ja vesi.

Kõigest sellest võib välja lugeda üht manitsust. Nii nagu seda olud peale sunnivad, nii nagu võib seda välja lugeda meie targemate praktiliste peade-riigijuhitide vastavatest sõnadest, kuulda võttes sellega ühtlasi ajajärgu hinge hoiatavat, iseenesega veel mitte selgusele ja rahule jõudnud häält — oldagu mõistlik ja tagasihoidlik ettevõtetes, elatagu võimuluste kohaselt eraelus (— aga siis ka vaimuelus). Kokkuhoidmise printsiip väljaminekutes ei ole miski isoleeritud nähtus, mis ainult rahalisele kokkuhoidmisele kohustab, see tõmbab enesega kaasa kokkuhoidmise kõiges. Ja üliõpilasel tuleb sellega ühenduses valvel olla, et ta suurema

vastaseid mõtteid avaldada? Seda, mis tehti vana Veneriigi kõige mustemal reaktiivisiooni aegadel, seda tahetakse ka meil systeemiks teha. „Võhivõõrale“ tuleb aga sydamest õnne soovida, et teda on asetet ühte ritta „seltskonna korra õõnestajate, riigipõõrajate ja mässumeestega“. Nende nimedega on sõimat kõiki inimkonna vaimu- ja valgusekultuuri suurmehi, nad on omal ajal olnud kõik „mässumehed“ ja „seltskonnakorra õõnestajad“, sest nende mõtted ja teod on ikka olnud vastolus neid ymbritseva yhiskondliku korra omadega, nad on pidand vastolus olema. Aga kust teab seda meie kirjutise autor, kel „tegemist õigusse puutuvate ainetega“, kui ta sedagi ei tea, et iga seltskonnakorra õõnestajad on õõnestet, riike on ikka põõrat ja seda tehakse ka edaspidi ikka ja jälle, kuigi see synnib meie naiivse kaasvõitleja kiuste, kes arvab, et temaaegne ja todaymbritsev maailmakord on ainukene õige, igavesti muutumatul pypiv.

Kuid siirdugem nyud surmanuhtluse juridiliste põhjenduste juure, mida asjatundlik autor targalt toomata jätab. Igal karistusel, ka kohtulikul, on sihiks karistatavale karistusega mõjuda, et ta ennast

parandaks ja edaspidisest kuritegevusest loobuks — seega on karistus kasvatuslik vahend; selle juures ei mõju karistus mitte ainult karistatavale, vaid samuti ka teistele, kes veel pole kuritegu korda saatnud, mõjub ta hoiatavalt, hirmutavalt. Ka surmanuhtlus on mõeld karistusena, s. o. kasvatuslik vahendina. Kuid kas ta seda ka tõelikult on? — Vähemalt karistatava isiku suhtes mitte, sest kui karistatav surmatakse, mis viisil võib see veel temale kasvatuslikult mõjuda? Ja surmanuhtluse mõju ymbruskonnale? — Siin näitab tegelik elu, et surmanuhtluse kasvatavat, hirmutatavat mõju ymbruskonnale on minimaalne; seda näitavad maad, kus surmanuhtlus on ära kaotet¹⁾: pärast surmanuhtluse ärakaotamist pole neis mais kuritegevus mitte tõusnud. Seega on kahtlaseks muutund surmanuhtluse kasvatuslik tähtsus, mis talle on omistet.

1) Hollandi, Belgia, Norra, Austria, yksikud Sveitzi kantonid ja yksik. Põhja-Ameerika osariigid; ka Itaalia kuni viimase ajani, kuid Mussolinie oli surmanuhtlus oma vastaste kaagitamiseks tarvillik, siis pandi ta uuesti maksma.

Edasi järgnegu veel mõned surmanuhtluse vastu kõnelevad asjaolud. Kui paljudes rasketes kuritegudes on kaasagne yhiskond ise syydi, kui palju on ta ise patustand nende vastu, keda ta hiljem endast välja tõukab ja kaagi alla viib! Kui paljud kurjategijad peavad kannatama oma esivanemate pärivuslikkude pattude pärast! Kui palju kuritegusid on põhjustand tema kordasaatja haige psyyke! Kuid haigete jaoks on ju haigemajad, mitte kaagid ja võllad! Ning lõpuks, kas on ykski kohus garanteerit eksituse vastu, et ta juhtumisi syytut inimest surma ei mõista?

„Mis peaksime siis oma kõige alaväärtuslikuma (? H.) ja kahjulikuma inimelemendiga tegema? kysib edasi autor. — Interneerima, nagu tehakse nõdra-meelsete, pidaliitõbiste, idiootide jt. haigete inimestega. Ning on's tõesti suured kurjategijad „kõige alaväärtuslikum inim-element“? Vangimajade praktika ja kriminaalpsykoloogia kõneleb igatahes hoopis vastupidist: raskemad kurjategijad on kergemini parandetavad kui väikesed. Aga „eluaegne vangistus on ju ka õige ebakultuuriline ja vähe garanteeriv võte“ — ja muidugi, vangistus sel kujul nagu teda

hoolega silmas peab enda prakti- list tähendust ja kasutatavust. Tast peab saama hea arst, hea ametnik, hea pedagoog; teadusmehe või teadusele elaja tung tükib juba neist piiridest välja ja on esimeste aastate romantika nähtus. Sellepärast ei ole ka imelik, kui alles mullu aastal täie kainusega haru- tati ülikooli ülesannet kui amet- nikkude instituudi ülesannet ja vaagiti missugusesse fakulteeti veel tarvilik oleks üliõpilasi vastu võtta, missuguses piirata. Mõnes ei olnud enam ametnikkude ette- valmistust tarvis, tegelikkude ametnikkude arv oli isegi juba suur. Kui seda arstide ja juris- tide ja osalt ka teoloogide fa- kulteetide kohta kaalumisele võis võtta, kus tõesti praktilis- tele ametitele pühendumine pea- aegu iseenesest mõistetav ja täie- lik on, siis oli aga loodusteadlaste ja vaimuteadlaste kõrvale see natuke imelik kuulda, sest neis teadustes võib ainult väga piiratud huvidega inimene märkamata jääda, et ta teaduse, mitte aga ameti, või üksinda ameti vastu ei valmistu.

Peaaegu on need teadused praegu nagu eralduvate tun- demärkidega selles suhtes. Teo- loogia ei ole praegusel ajal mitte enam elav teadus, seda ilmutavad

mei praktiseeritakse on ebakultuuriline, kuid igal juhtumisel siiski inimlikum kui surmanuhtlus.

„Kas surmanuhtluse mittetarvitami- sega saaksime meie kultuurilisemaks“. — Kindlasti, kui meie siin kultuurilik- kuse all mõistame vaimu-, sydamekul- tuuri. See selgub kõige paremini paari paralleeli tõmbamisega. Metsrahvad tap- sid (tapavad) ja piinasid inimesi ning söid neid lõpuks veel äragi. Keskaja katoliku kirik piinas, põletas ja poos tuhandeid ja kymneid tuhandeid inimesi avalikkudel turgudel, kuid jättis laibad söömata. Käesoleval ajal meie tsiviliseerit yhiskonnas ka puuakse ja lastakse maha inimesi kuid, tehakse seda salaja, kellegi nägemata, enamasti õssel, (nähtavasti peeta- takse siiski häbiks inimest tappa!). Miks ei tehta seda päeval ja avalikkudel turgudel? — „kasvatulik mõju“ oleks igatahes palju suurem. Miks valitakse kõige vähem piina syn- nitav ja kiirem surm, nii et el kariste- tav ise ega ka ymbrus sellest suurt „kasu“ ei saa, s. o. surmanuhtlus ei mõju kasvatavalt, hirmutatavalt ymbrus- konnale? Palju hirmutatavam, seega ka kasvatuslikum, peaks olema surmanuht-

meie kirikupäevad. Ta ei taha progresseeruda; see on tema kui teaduse surm ja selle asemele võib astuda ja kipub jäämagi suurte eriteadmistega ametitalitaja. Juris- tide hulgas teadusmehi on väga ja väga harva leida, kuigi seal on usinaimad töötajad. Sellel teadusel pole lihtsalt teaduslikku laialdast töövälja, ja kuigi on, siis tegelik, praktiline külg varjab selle ära ja viib suurema huvi ja tähele- paneku hoopis kõrvale. Teaduse asemele astub oskus. Arstitead- dus on teadus, nagu loodustea- duski. Meil Eestis eriti, kus juba vana vene aeg teaduslikuks tööks sellel ala! terve Tartu igasuguste instituutidega üle on külvanud. Teadus on ju siis alles võimalik, kui ta valitseb heade instrumen- tide üle. Nii näib, et arstiteadus- konda pääsemist ainult neile ras- kendada võiks, kes sellel alal

3.



Teenistus rõõvib õppeaja —

luse pooldajate meelest, eriti meie pa- raadide ajajärgul näit. üks pidulikult ja stiilselt läbi viidud roimari rattale aja- mine või tuliriidal kypsetamine, kõigi kommangi ja tsermoonia nõuete koha- selt.

Kujuteldagu ainult: sõjavägede, kait- se- ja korraliitide ning koolinoorte nõõr- sirged rivid, torukybarais riigi ja oma- valitsuse võimukandjad, tressides sõja- väelased, tyhjatoimetajate liidud, seltsid ja yhingud rahvusvärviliste lippudega, orkestrid, laulukoorid, kõned, tänavail ja turgudel tunglev leiva- ja lõbustuste-

ainult ameti oskust ja siis head sissetulekut igatsevad saada. Ja sellele meelitab jällegi niihästi arsti praktika üldiselt tuntud ta- sutavus kui ka see ajavaimu joon, mis kõneleb ametnikkudest ja selle järele nende arvu täissaamisest ja piiramisest. Nagu ütlesin, väga õieti, sest paljuid sööks lihtne soov, ainult teadusele elada, liht- salt ära; hävitaks ära, ilma et nad midagi ära teeksidki.

Loodusteaduses ja filoloogide seas aga, nii nagu nende peda- googi praktikagi ei paku suure- mat tulu ja sunnib seeläbi teist- sugust eneserahuldust otsima, on siis kõige laialdasemalt levinud teadvus, et teenitakse esijoones just teadust ennast. Ja seal on ka õppijate seas kõige enam laiali lagunenenud mingisugune iseäraline vaim, mis mõnedes üksikutes organisatsioonideski meil Tartus näit. nähtavale tuleb, kuhu koon- dunud on õppijaid peaasjalikult just mõlematest neist teaduskon- dadest. See on kõigepealt tead- vus ja kohustus, et oldakse miski suurema pärast väljas kui teenis- tuse pärast. Niipalju kui õpin- gute valik on vaba ja isikliku maitse järele sündinud, tuleb see juba loomulikkudest kalduvustest, aga hiljem kõneleb juba teadus

himuline rahvas, pääkohal sillerdav päike, õhus surmamõistetü karsand liha lõngu ja surmaeelseid rõõgatusi... Milline meelihurmas spektaakel! — — —

Kuid see olevat ometi siiski metsi- kum kui südaõssel kaagitamine! Kas tõesti? Tapmine on ikka tapmine: syndigu see kas roimari käe läbi või riiklikult sanktsioneerit korra järele. Vahe ainult ses, et üks on päris metsik, teine vähem metsik. Metsrahvad piinasid ja söid omi õhvreid niikaua, kui tulid nen- de „seltskonnakorra õõnestajad“, kes neile karistuse või muul teel sisendasid, et ei kõlba, ei ole inimese- kohane, pole inimlik teist omasarnast syya. Samuti on inim- tapmisega: meie tapame ja meid tapetakse nii kaua, kui ei olda sellele äratundmisele jõut, pole inimlik omasar- nast tappa, syndigu see ükskõik mis kujul või ükskõik kus. Meie peame päris metsikult inimese käitle- misest jõudma vähem metsiku kaudu päris inimlikule käitlemi- sele — surmanuhtluse ära ka o- tamisele. Et kõikjal „meie maakeral“ siiski ei valitse „kord juba niisugune tarve“ tappa, seda näitavad ylal mainit

ise ka kaasa ja määrab ära inimese üldise vaimulaadi. Kas neist kellestki saabki tõesti häid teadusmehi, ei või täiel määral muidugi ennustada, kuid et nad suhtuvad oma elukutsele teisiti kui ülal iseloomustatud ajajärgu vaim sellest kõnelema näib, siis nad vähemasti saavad enam maitsta selle suuna vaevast ja kärsitust.

See teadvus (mitte ainult teenistuse pääle rehkendada) on isenesest isoleerituna vaadeldes suur voorus „an sich“. Muidugi tuleb soovitada igapähele, kes selle vooruse võlvust põhjalikumalt tundma tahab õppida, sellega ise tegelema hakata. Mida puhtamal kujul see küll sünnib, seda rutiini võib ta tõestigi paista varsti suurima narrusena. Kuid on siiski ka narre olemas. Ja ma ei tea just öelda, võib olla, isegi õnnelikke narre. Sest siin tuleb kirk abiks. Raamatu lugemise, uurimise, puurimise õilis kirk. On olemas mitmesuguseid meetodegi selle kire rahuldamiseks. Alles hiljuti anti „Igavese tudengi“ enesepraktisest vist küll üks kõige veetlevam ja tagasihoidlikum, mõistlikumgi neist, selle lehe veergudel.

Ja mis siis aga teha, kui nii-

suguse kirega inimesel, kellel on sisemiselt tarvis alati teada saada, mis on kõige uuem, kõige põhjalikum, mis selles või teises teadusharus see või teine lõpulikult on ütelnud, kui sellel see kirk rahuldamata jääb. Mitte sellepärast, et puuduvad raamatud ja muud vahendid, — ei, vaid et puudub inimesel aeg kõike jõuda lugeda ja kõige sellega tegutseda, pealegi kui ollakse veel kehvik. Ikka jääb midagi ainult kuulnud sõnaks, milleni pole ise jõutud tungida. Veel hullem aga, kui puuduvad isegi raamatud. See-sugune inimene on tõesti õnnetu.

Siin tulebki jälle õieti ajavaimu poolt ära märgitud hoiatus: see on kasutu õnnetus. Ka filoloogidele ja muile teadushimulistele tuleb piirid panna. Vähemasti mitte lasta rahvast hävineda, lasta sigineda vaenulist, kurja, rahulolematut põlve, kes ise tahab, aga teda ei lasta selleks saada, milleks ta tahab; ja seepärast pahandab jälle terve maksva korra üle, põeb vaenu ja viha nende vastu, kellel on paremad välised tingimused temast, ja iseäranis nende vastu, kes isegi neid tingimusi tema arvates valesti ja teisteks otstarveteks kasutavad. Suure riigitarkusega on selles küsimuses

võimalik otsustada, ja see oleks peaaegu hoolitsemine, et niisugused suured pretensioonid maha laidetaks kui kahjulikud ja neil takistataks üldse ilmudagi.

Siin, nagu igalpool mujalgi, nagu Jimmy Higginsil lihtsamas, sotsiaalses vinklis ja tulise leiva-teenistuse häda pärast, kasvavad tõesti need ilmavaatelised mõtted suureks ja lopsakaks, mida üks pool silmaotsastki ei või sallida kui ebaloomulikku ja (jumal teab miks —) võltsigi; teiselt poolt aga ainsaks õigeks peetaksegi, mis isegi võib andasisu elamisele ja seda väärtuslikuks muuta. See on pahempoolne ilmavaade, mida ükski rahvusliku kasvatusse kongress ära hoida ei suuda, kuigi teda keelatakse koolides propageerimast. Ta seal, võib olla, veel ei sigine. Kes temaga elus ise kokku puuduvad, neil tuleb ta isenesest, ja kuna meie riigi saatus on nähtavasti veel kauaks ja kauaks ajaks samasuguseks jääv nagu tänapäevgi, siis meie haritlaskonnagi ilme võtab vist tublisti pahempoolsema või radikaalsema iseloomu. Ja see ei oleks koguni mitte halb, sest just niisugust liiki ühiskond ja haritlaskond tundub väga meeldival ajalõrgusena.

Ado Kalamees.

maad, mis ometi ei asu kusagil „kuu pääl“.

Aga riiklikud kurjategijad, riigipöörjad?

Siin olgu meele tuletet ainult see tuttav sõna: mõtet on võimatu väevõimuga surmata, mida küll üksikud kildkonnad tahavad enda monopoliks teha, kuid see ei muuda asja. Selline on see ilmakord, et kõik liigub, muutub; kui yhed võlla tõmmatakse, astuvad teised asemele jne. jne.; kuid — mõtet on siiski võimatu väevõimuga surmata!

Enne kui lõpetada, veel üks asi. „Veidi ka omase“ tõenduse järele tundvat ta „enese seljataga suurt enamust yliõpilaskonnast“ — võib olla — ja eks ta peaks olema kohutav küll mulle — Homunculusele — kes oma seljataga ei tunne olevat kedagi pääle oma varju, sest isegi „Võhivõoras“ on mulle vististi võhivõoras. Kuid mind on õpetet hindama ja tähtsaks pidama mitte tyhjapäise karja suurust, vaid arupäsi yksikindviide. Kui palju meie yliõpilaskonnas on viimaks mainituid, niipalju tean neid enda kõrval (mitte seljataga!) olevat.

Homunculus.

„Vanemuine“ sel pool-aastal.

Uut aastat algas „Vanemuine“ võrdlemisi kurvalt. Aineiline külg pole olnud tal kunagi rahuldav. Kuid vähe sellest: käis teatavasti ajalehis teade, et võlakoozem on see aasta veelgi kasvanud. On isegi lahti lastud lubadus: et „Vanemuine“ suleb ukсед varsti, kui väljaspoolt abi ei ilmu.

Kuid kunstiliselt peame ta sise-elus ära märkima teise ja ligikaudu sama tõsise asjaolu: „Vanemuisest“ lahkusid rida draamajõude, mille tõttu teater on kaotanud.

Keda siin stüüdistada? — ning seda ometi tegema peab. Sest omad põhjused siin olema pidid. Ja ükskõik-selt niisugustest juhustest ometi meie üle minna ei tohiks, kus meie kultuur-asutused teevad tagasi-samme. Aga vististi on koondunud meie teatritesse abituse vaimu, mille tõttu nii mõndagi

juhtuda võib seni, kui kriis kõige äärmuslikuma kuju omandab.

Sest mõnel pool, isegi mõllikes teatrirharrastajate ringkonnis, vaadeldakse päält meie teatri üldist tagasi-käiku külma rahuga, et las käib see alla veelgi, kuni täie krahhini — ja siis lööb esile tingimata midagi uut, värskeemat, elavamat, julgemat ja jõulisemat. Krahh puhastaks meie teatri lõpulikult sellest kõnsast, mis siia kogunud aegade, aastate, vanade traditsioonide, oma võltslaidke jne. tõttu.

Kuidas ka meie teatrite ja eriti „Vanemuise“ praegust seisukorda vaadelda, hää ta kuidagi pole, ei aineliselt ega kunstiliselt. Üldiselt on valitsema pääsenud kriisi või etteheidete meeleolu. Selle tõttu ei saa kõnelda ka loomulikust loomingu-joonest. Närvlikkus, juhuslikkus, tänapäevsus, teadmatus homse päeva eest — ja niisugune meeleolu laad halvab tuntavalt loomingu edu, süvenemist

Studiosi medicinae Oskar Vatter ja Artur Lamp †.

Valus on lahkumine inimea parimail hetkeil. Kuid — see valu on paratamatus. Elu laseb seada eesmäärke ja rajada sihte, et Siis aga väike surmapuhang ja — kõik on kadunud.

Nagu mingi vanne lasuks arstiteaduskonna IV kursusel. Ta on annud järjekordselt kaks inimohvrit — siis, kui alles avanevad väljavaated, olla vähegi kasulik inimkonnale. Näib, kui püüaks surm eestkäit vabaneda oma suuremaist vaenlasist . . .

Oskar Vatter.

Sünd. 1. VIII. 1905. a. U.-Põltsamaa v. talupidaja pojana. Lõpetas eduga 1923. a. Põltsamaa Reaalgümnaasiumi. Sama aasta sügissemestril astus ta Tartu Ülikooli arstiteaduskonda. Siin võitis ta ksv! ksv! lugupidamise suure edasipüüdmisega. Sellejuures armastas aga alati teravmeelset humoori ja osutas hääsüdamlust.

Kuid viletsate majandusliste olude tõttu halveneb ta tervis kord-korralt, kuni tiisikus tema 23. I. 27. lõpulikult võidab ja kõik võitlused järsult katkestab.

Artur Lamp.

E. Ü. S.

Sünd. 15. V. 1902. a. Kongota v. talupidaja pojana. Saanud maal alghariduse, oli ta suurim unistus — kooli pääseda linna. Kuid majanduslikud takistused astusid siin vahele, milledest ainult noormehe teadusejanu aitas üle saada. Lõpetanud H Treffneri gümna. 1923. a., astub ta kohe Tartu Ülikooli arstiteadust õppima. Kõik, kellel temaga oli kokku puutumist, mälestavad teda hääsüdamlise ja tagasihoidliku kaasvõitleja ja sõbrana. Ta suri ajupõletikku 11. II. 27.

Olete küll kadunud, kuid elate edasi kaasvõitlejate mälestusis!

sellesse, ka tagajärgedes annab see tunda. Kõik heidavad ette: arvustajad teatri inimestele, teatriinimesed arvustajaile, näitlejad näitejuhtidele, näitejuhid publikule; teatridirektorid, näitlejad — kõik on etteheidete osalised.

On keemine, kuid pole otsimist-leidmist; on meeleolusid, kuid pole tegusid; resoneeritakse, teoretiseeritakse — aga ainult sellega piirduda on halb.

Või siis, nagu reageerisid rida „Vanemuise“ draamajõude, lahkusid kärata teatrist ja löid uue teatri.

On kummaline, meil tehakse kõik, lubatakse kõik teha, et ei tekiks kantse kultuurasutuste ümber — aga ometi tekivad need. Näiliselt, juriidiliselt neid pole, — aga tegelikult on. Ja seda halvem, et meie juriidiliselt nende

olemasolu konstateerida ei saa, ei saa siis ka täie otsekoheusega nende kõrvaldamist nõuda. Või kui nõuda, siis — tekivad isiklikud vahekorrad, mis loomulikult piinlikud ja milledest mõõda pääseda meelsam oleks.

*

Esimesena selle poolaasta lavastusena tuli „Vanemuises“ ettekandmisele Lengieli „Marianne“, või lavastaja V. Meituse redaktsioonis „Lõpp hää, kõik hää“. Kirjanduslikult mineva aastasaja lõpu sentimentaalset genri rahvatükk, kuid lavastaja oli kohandanud seda ajavaimule, oli kopüüre teinud, stušeerides ülitundelikkust, mis avaldub kujukalt uue päälkirja sisus — Lõpp hää, kõik hää.

Kuigi pääosa mängis L. Reimann, kelle lavaline andumus just sarnastes

osades mõjule pääseda võiks, ometigi ei suutnud teos äratada kuigi elavat tähelepanu. Kas oli ehk liialt stušeeritud selle teose lõõgivõimet just ta ülitundelikkuse stušeerimisega? Või peab siin osa süüdi omistama ka lavastusele, et ta ei tarvitanud siin illussiooni saavutamiseks küllalt illussiooni loomiseks kaasa aitavaid vahendeid: lavaehitus jne. „Vanemuises“ tarvitatakse (draamas) korduvalt draperiisid lavaehituste asemel. Aga tagavaras näivad olevat ainult kahed draperiid: kollased ja punased. Nende korduvus muutub juba üksluiseks. Operett jälle, esitatakse alati suuremate lavaehitustega.

Järgmise lavastusena esitati Hugo Raudsepa „Kikerpilli linnapead“ E. Türki lavastusel. Kerge komöödia,

Üliõpilaskarskustöö metoodikast.

Igasugune liikumine areneb ja kasvab ainult siis, kui ta on võrsunud olukorra tarvetest ja kui tal mingisugune eluline ülesanne täita on. Juhuslikult tekkinud nähtus võib väikese vastumõju tõttu sama kiiresti kaduda. Edasi on tähtis asjaolu, kas ta arenemine sünnib õiges suunas. Vastasel korral võib tekkida seisukord, kus ta eluõigus jällegi küsitavaks saab. Karskusliikumise eluõigust ei ole siinkohal tarvis enam põhjendama hakata, see on meil juba selge. Iseasi võib olla meie üliõpilaskarskusliikumise suunaga.

On teada, milline mõttetu ajaveetmine ja haiglane junkrukultuuri laiutamise tung valitses enamikus Tartu üliõpilasorganisatsioones alles paarikümne aasta eest. See sündis kõik mudugi „literaatide seisuse“ kasvatamise tähe all. Olgu lugu ilmavaatelise küljega säälijuures kuidas tahes, aga milline mürgitatud õhkkond ja inimese eetilise külje degenereerumine oli maad võtnud! Näited oleksid üleliigsed, neid võib iga vanem Tartu burškonnas võrsunud akadeemiline

isik päevade kaupa jutustada. Meie praeguses üliõpilaskonnas on küll põhjalik väärtuste ümberhindamine aset leidnud, mis suurel määral üldise ajavaimu muutmise arvele tuleb panna, kuid kas on siin kõik vesivõsus ja allapoole viivad nähtused kõrvaldatud? Kas seisab meie üliõpilaskond kasvatuliselt tarvilikul kõrgusel, kas kannab meie tõusvat intelligentsi kõlbline ja karske põhitoon?

Vastus on eitav. Kohtame veel igal sammul elupõletamist, sageli äärmusesse minevat loova vaimu uimastamist. Õnneks ei ole pika võitluse tagajärjel selle õhkkonna esindajad enam domineerival seisukohal. Muutus jõudude vahekorras on järjekindla töö tagajärg. Ilmeandmisel meie üliõpilaskonnale on pääosa üliõpilasühinguil. Paljud neist on suure ja püsiva töö ära teinud. Nii mitmed on alkoholi välja heitnud. Kuid kes on meil suuremad „potikultuuri“ harrastajad kui osa üliõpilasühinguid? Kõik nad kasvatavad tulevast haritlaskonda. Ent kasvatus võib oma otstarvet täita alles siis, kui garanteeritud on

inimese pääaju puutumatus mõjust, mis tema funktsioneerimist takistavad. Siin seisame tõsiasja ees, kus vaikimine on kuritöö. Meil puuduvad kahjuks või on ainult üksikud üliõpilasühingud, kus karske vaim oleks läbi löönud; nii on väike praegune vastukaal elupõletamistungile üliõpilaskonnas. Vähe on organisatsioonile põhimõttelisest karskustõude tunnustamisest. Ühed joovad konvendis, teised käivad seda „tarvet“ kõrtsis rahuldama. Vahe ei ole liiga suur, olgugi et viimasel juhusel asjal vähem veetlevust.

Karskus edeneb meil sellepärast nii visalt, et üliõpilasühingud asju liiga loiult ja ükskõikselt võtavad. Valitseva olukorra iseloomu kohaselt on kujunenud meie üliõpilaskarskusliikumine. Tarvis oli täiskarske organisatsiooni olemasolu abil ära hoide aatelisemate noorte kaasvõitlejate sattumist mürgisesse õhkkonda, välja astuda alkoholiuputuse vastu, (mis eriti iseseisvuse esimesil aastail hädaohtlikuks oli muutunud), ja kasvatada üliõpilasi teaduslikuks karskustööks. Nii on ellu tekkinud Eesti Üli-

kuid lavaline. Ei säe näitlejaile kuigi suuri nõudeid. Väikelinna miljö. Ja selle tabasid näitlejad rahuldavalt. E. Türki lavatöö ses tükis väärib tunnustamist, olgugi et selle kaudu ei ole lavastajal võimalik kuigi suures ulatuses end näidata

Kolmas selleaastane draama lavastus oli E. T. A. Hoffmanni capriccio järele V. Mettuse poolt dramatiseeritud „Signor Formica“ 18 pildis. Teosel on artistiline miljö. Esineb commedia dell'arte mängu jooni. Teos ise sisemise sügavama intriigiga. Kogu kandejõuks näitlejate groteskus ja artistlikkus. Aga siin ilmnesid „Vane muise“ näitlejaskonna nõrgad küljed. Peent artistlikkust mängus polnud. Oli rida huvitavaid ja õnnestanud momente. Kuid artistlik kultuur jättis soovida.

Erilist ei ole seni see aasta pakkunud. „Signor Formicaga“ on siiski rikastunud meie draama reper tuaar uue eriilmelise toote võrra. Sel-

lele vastavat mängu näeme ehk edaspidi uues lavastuses. Sest juba liikumise tempo oleks pidanud olema teine. Käesoleval korral aga püsis see hariliku draama stiilis. Ja üldse oli siin mängus liig palju harilikku draamat. Kuna lavastuse väline külg ükski nõuetavat õhkkonda luua ei suuda.

Ka on selle aja jooksul esitatud kaks operetti, „Meisülema tütar“ ja „Tütarlaps saapapoest“. Esimene on vana, kord juba mängitud repertuaari numbri uuesti esitamine F. Peitai lavastusel. Ta menu oli piiratud. Enam aga lavalist elavust sünnitada suutis „Tütarlaps saapapoest“ E. Pöder-Rohti lavastusel. Kuid omalt ilmelt ja sisemiselt struktuurilt ta nii hää pole kui seda oli „Orloff“.

Niisugune on uue aasta algus „Vanemuise“. See pole eriti rõõmustav, aga ei võiks öelda ka, et ta oleks kurvastav, kuigi teater on kaotanud eel puudutatud rea näitlejate lahkumisega. Kuid see on alles aasta

algus, vast lubab ja toob poolaasta teine pool enam. J. P.

August Gailit: Vastu hommikut.

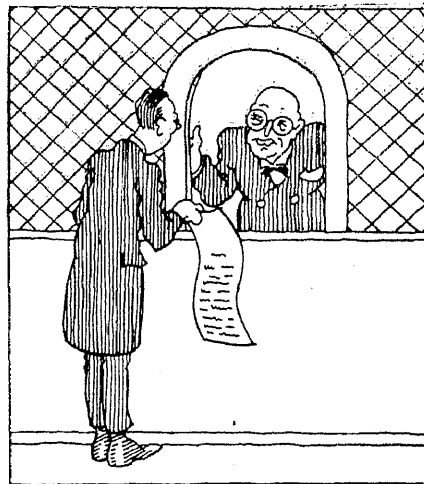
Novellid. K./ü. „Loodus“, 1926.

A. Gailiti peategelased on enamikus üksteisele väga taolised: see on sama tüüp mitmes kujus — olgu siis ta kodumaad külastama tulnud melankoolne kirjanik, hollandi tõugu kukk kesk maatõugu kanu või teine kolmas. Tungid ja tunded on Gailiti kangelastel esikohal ja mõistust on neil niipalju, et oskavad teiste inimeste sarnaselt ajada oma igapäevaseid asju. Tung olla armastatud, tung omada kõike seda, mis üldsusele veetlev — nagu varanduseküllus ja naine —, tung vahelduse järele otseku areneval lapsel. Isegi naisesse ei kiinduta lõplikult ja pöörmalt, naise mõni

õpilaste Karskusühendus. E. Ü. K. Ü. kui ainukese karske ilma-vaate propageerimise eesmärgiga koondise võitlusmetoodika on ühtlasi meie üliõpilaskarskustöö metoodika. Missuguse põhimõtte järele peaks arenema E. Ü. K. Ü.? Siinkohal ei saa enam kõne alla tulla kõikide karskusnõuet põhimõtteliselt pooldavate isikute koondamine, et neis karskusveendumust kasvatada, samuti mitte „parajuslaste“ kasutamine karskustöös; sellest algelisest seisukorrast on karskusliikumine juba ammu välja jõudnud. Absurd on kõnelda parajuslusest, kuna see alkoholitarvitamist õigustab ja eetilisel võttes on kõige haletsemisväärsem seisukord. Selle vastu peavad küll akadeemilised ringkonnad esimesed olema, kes karskusmõistet laiemalt võtaks kui keeldumist alkoholist ja tubakast. Jääb ainult kaks võimalust: 1) E. Ü. K. Ü. pääülesandena võtta karske intelligentsi kasvatamist, teostades viimast täielikumalt kui teised üliõpilasühingud, järjelikult luua kindel vastukaal valitsevale kergele lõbukultuurile. Karskusaate levitamise juhtsõnaks jääks seesugusel juhusel ainult: exempla trahunt! 2) E. Ü. K. Ü. jääks puhtteaduslikuks koondiseks nagu

on üksikutele teaduskondadele vastavad akadeemilised ühingud, peaks aga eeskätt silmas karskuspropagandat. Seesugusel juhusel, mis oleks õieti loomulik seisukord, püsiks tööväli küllalt laialdasena. Võttes karskusmõistet laiemas ulatuses, on selle teadusliku käsitluse alal seni õieti vähe ära tehtud. Oma tegevuse esimestel aastatel püüdis E. Ü. K. Ü. puhtkujuliselt teisena tähendatud põhimõtte alusel püsida. Saavutatigi võrdlemisi häid tagajärgi, nagu üldise karskustöö põhimõtete lõpulik selgitamine, üliõpilaskonna ametlik karskendamise j. t. Peagi tuli aga puudus tööjõududest. Selgus, et meie üliõpilasühingud ei kasvata karsklasi, pigemini ähvardavad absorbeerida neidki, kes keskkoolist sellistena tulnud. Teoreetikuks laada, seks peab aga inimene arenema, ükskõik missugusel alal, ja seks peab võimalusi looma. Nii oli E. Ü. K. Ü.-gi sunnitud sügisel 1924 oma tegevuskava osaliselt liigete kasvatuses peale laiendama. See kasvatus pole olnud üldine, on osalt tendentsiline, kuid ta on olnud paratamatava vajalik. Sellest ülesandest vabaneb E. Ü. K. Ü. sel määral, kuipalju meie praegused n. n. intiimühingud omas enamuses

4.



Pangad laenu ei usalda —

suudavad kasvatuses alal oma ülesande kõrgusele tõusta, senitest negatiivsetest külgedest vabaneda ja tõesti inimest igakülgsest arendada. Muu seas on pidanud E. Ü. K. Ü. ikka karskete organiseerimatute huvidega arvestama, kes vajavad seltskondlike kontakti kohta. Kasvatusküsimust otsekoheks ülesandeks teha ei ole E. Ü. K. Ü. jälle õigustatud. Sellega oman-

omadus saab saatuslikuks, truudusetus, mis olgu juhulik või jälle täiesti loomulikult põhjendatud või koguni ainult ettekujutatav, võib paisata tegelase saatuslikult soovimatule ja sobimatu teele, ning kantakse koormat moraalse rüütliina.

See tüüp deklameerib eksalteeritult mälestusi, kukub kaebama taeva poole ning lööb taas kepsu, kui naeratab vastu tütarlaps. Ta nagu ei taha eriti midagi saada elult, tahab ainult elada kui linnuke oksal ja siristada. Elu pettumused ei aja teda puurivale mõtiskelule ega tahtelisele kavastuste teostamisele; pettumused ajavad tal keelele võrdlused kollasest kuust ning ta vaatab laias kaares ringi, südames melankoolia. Teda ei ässita keelatud tegudele mõni siseimine võitlus, vaid ta näit. tapab, kui midagi muud pole teha, teeb seda, nagu roogiks nõgeseid teelt: halb ja ühtlasi ka hea. Rändav ja rahutu, elab ta impulsivse unistajana ning saab ühtlasi aru ka tõelisest elust ja naerab

humorikalt oma romantilise elukäigu üle.

Hollandi tõugu kukk Kerill-Kerkerill on selle eluvõõra tüübi tahavaks karikatuuriks ja Nipernaadi — elavamaks kujuks, kuid viimast pole veel eritletavas kogus. Novellikogus „Vastu hommikut“ on kõik peategelased sellelaadsed, välja arvatud „Vastu hommikut“ ise.

Novellide üldine sisu on täiesti juhitav ja valitsetav sellest tüübist. Ei esine isikuid, kes erinedes peategelasest ja sellega kokku puutudes pääseksid võitluse: teiste tegelaste teod ja tahtmised alistuvad peategelase omale. Kui ongi vastalisi, siis ei pääse nad mõjule. Näit. novellis „Nurjatud roim“, peaks esialgse iseloomustuse järele Ivola olema tahtejõuline, isemeelne taluperenaine, kes türaniseerib kõiki. Kuid Toomas Taraki ilmudes tallu on Ivola nagu kadunud: ta on veel ainult kangelase tunnete avaldamiseks. Novell on kangelase

soolo-esinemine, kus teised on sõnakuulelikud statistid.

„Barrabases“ on näiliselt võistlust olemas külluses, sest Jeesuse võitleja kogu elukäik on kujutatud kui heitluste kibuvitsate. Tõeliselt on siin küll võitluste nimetlemist, kuid pole vastuvõitlejaid ega võistlejaid: see on unistuslik ettekujutus viletsast elukäigust, kus paisatakse merena hädi, kuid lahendused toimuvad kõik ilma pingutuseta, nagu iseenesest. Ekspressiivselt paisutatakse roimari saatusenägu, ent pole võimalikkude reaalsete vahekordade ja arengute eritlust.

„Libahundis“ on võitlust rohkem, kuid siingi on see juhitud autori peategelastüübi tungide kohaselt ning jääb niiviisi ainult võitluse lavastuseks ebausu ainete näitelaval.

Võitluse, elavate kontrastide, vastu jõudude puudus Gailiti novellides teeb, et nad sisemiselt on vähese pinevusega ja tunduvad kokkuvõttes väga üksusteile

daks ühing kinnise iseloomu ja oleks võetud või raskendatud liigetel osavõtt teiste ühingute tegevusest, mis karskusvõitluse seisukohalt esimesejärgu tähtsusega ülesandest loobumist tähendaks. Ei ole karskustööd veel ideaalsete programmide tegemisega, kuigi ka see tarvilik, vaid karsklane peab kõige elavamalt osa võtma igasugustest seltskonnaelavaldusist. Viimane nõuab omakorda isiku mitmekülgset arenemist, milleks seni karskusmeelsed üliõpilaseltsid kõige paremat võimalust on pakkunud. Siinjuures peab ära märkima, et viimasel ajal ka korporatsioonides karsklaste arv tõuseb ja E. Ü. K. Ü-s koostöö seltside, korporatsioonide, maaalaliste kogude liikmete ja n. n. organiseerimatute vahel täiesti solidaarseks on osutunud. Sellest võib järeldada, et karskusnõude läbiviimisega muuseas senine vastolu eriorganisatsioonide tüüpide vahel tuntavalt väheneks. Karskusaate seisukohalt on kõigi rühmituste koostöö paratamata tarvilik, nagu seda praegune üliõpilaste karskusorganisatsiooni tüüp võimaldab. Nagu juba eelpool tähendatud, ei tohi sääljuures E. Ü. K. Ü-l isiku arendamise suhtes omad erinõuded puududa.

Juhusel, kui senistes üliõpilasuühinguis karskusnõue ei peaks täielikult maksvusele pääsema, tuleb tõsiselt mõtleva hakata uute kasvatusliikude organisatsioonide asutamise päale, kus mitte ainult karskuse põhimõttelise tunnustamisega ei piirduks. Ei või ju lõpuks igavesti optimistlikult meie üliõpilasuühingute meelsuse paranemist ootama jääda, kuna noored kaasvõitlejad, sageli ebateadlikud eri organisatsioonides maksva meelsuse suhtes, sulavad neisse astunud sääal valitsevasse ideoloogiasse. Kindla piiri tõmbamine siin-sääal valitseva kõlblise miljöö suhtes avitaks edaspidi edu kiirendamisele palju kaasa. Kuid nagu varem tähendatud, on tänapäev juba igalpool paranemist märgata, olgugi et see tigusammul sünnib. Koguni lahtiseid laukaid näeme kinni kasvamas. Küll aga mõjuks tervenemisprotsessile kiirustavalt, kui karsked kaasvõitlejad asutaks uusi seltsi ja korporatsioone, kus liikmeks vastuvõtmisel karskusnõue üheks tingimuseks säetaks. Nii moodustaksid karsked kasvatuslikud organisatsioonid mittekarsketele kindla vastukaalu, ja viimased jääks oma ajalooliselt eesõigustatud seisukoha päale vaatamata

konkurentsis kindlasti alla. Ainult rohkem aktiivsust karsklastelt, kelledest suur enamus on organiseerimata! Sääljuures ei ole kuigi mõduandev organisatsioon liigitada nende hinnangu mõttes korpideks, seltsideks, värvikandjaks või valgekandjaks. On salgamata tõde, et praegu on korporatsioon, kus valitseb märksa kõlblisem õhkkond kui mõnes seltsis, kuigi omakord eitada ei või, et seltside enamikus tervem vaim domineerib. Veel kirjumat iseloomult on üksikud kogud. Ergo, organisatsiooni väärtust ja eluõigust ei määra kuidagi viisi asjaolu, millisesse tüüpi ta vormilt kuulub. Ainult sääal valitseva vaimu järele võiks liigitusi teha, kui selle järele tarvet on. Seda aga formaalselt eritüüpide järele määrama hakata, nagu paraku sageli tehtud, on praeguses olukorras täiesti väär.

Oodata meie organisatsioonide loomulikku paranemist ja leppida selle kiirustamisel ainult vaba algatuse kaudu saadud mõjutustega meie üliõpilaskond (kelle $\frac{2}{3}$ on muuseas organiseerimata) jälle ei või, kuna üliõpilaskonna üldilme ikkagi organisatsioonide kaudu saadakse. Võimatu on lubada korduda lasta näiteks läinud

sarnased, ning niiviisi üldtoodangus pealiskaudsedki.

Kui autor ekspressiivselt väljendab oma armastatud peategelastitüübi mitmesugustes situatsioonides ja maskides, kui temale ei lähe korda süveneda võimalikkusesse tõsi-elulisse suhetesse, siis jäävad sisuliselt mõjuavaldajaks need pooldamised, vaated, tungid, mille kandjaks on teose kangelane. Mis on siis Gailiti hüplevaid kujutelmehingestav eeter?

Seda ei saa üldjoonteski paugupealt vastata. Sest Gailiti novellides ei ole üldse väga aktiivseid tendentse, tema sõnastust ei juhi lõkendavad tõekspidamised, vaid esmajoones meeoleolu ja siis ka keskpärase jõuga pooldamised. August Gailit ei ole mitte taeva poole tõusev füüsiliselt kondistunud prohvet, täis hõõguvat vosvorit, vaid ta on jutumees, ainult sõnaseadja, keda on huvitav kuulata.

Ideeliselt rõhutab Gailit oma põhi-

pooldamisena, et inimesel on õigus püüda ning ta püüdku täita oma sisemisi tunge, mis teevad ta õnnelikuks ja mille vägevamaiks keskusteks on selle kaduva maailma vahelduvus ja naine. Kuid õnn on lõhnana hajuv. On elamistingimused meeldivad, siis nad on ühtlasi tüürikesed. Seepärast *carpe diem*. Kuid ole samal ajal ka sisemise kõlblusega. Nii siis mitte ainult lihalik elumaitsja, elupõletaja, vaid moraalne ning oma-maitsega vaimline nautija.

Kuid harilikult on elus kõik nii ütlemata osaline ja segatud vaevaga. Kuski veinide kõrval ja keskel on ikka midagi solgist või mürgist. Ning võrsub melankoolia. Miski saatus istub kukil. Ja Gailitile on ka omane teatav protestitunne „elu lolluste“ vastu.

Oleviku silmapilk Gailiti novellides on tavaliselt segatud kibedaga, ebameeldivaga. Kui tegelane kukub ekstaasis rääkima eluhüvedest, siis oli too minevikus. Mälestused vaid on veel kenad.

Sentimentaalne pole aga Gailit teips mitte. Ta saab aru ning sellest võrsuv huumor on hapnikuks tööde õhustikus. Huumorit on seejuures nii tugevasti, et ta hingestab kõik muu ja valitseb kõike.

Et aga Gailitil pole jõulisi tõekspidamisi, et pole tuld, mis leegitseks teiste osavõtu ja osasaama poole, et ta on ainult huvitav sõnaseadja, siis tunduvad tema novellid pinnapealsetena.

Üksikuist novellidest „Libahunt“ on sündinud rahva ebaisu näitelaval; „Barrabas“ ja „Laatsarus“ piibli ainetel. Ei saa kuidagi väita, et kahes viimases novellis tahaks autor kajastada tõelisi ajaloolisi sündmusi või projekteerida tõenäolisi sündmusi. Ei. On's temal üks mure, milline tüüp oli näit. kuulus roimar Barrabas, kelle nimi on tuntumaid. Temale on roimar Barrabas Taraki, Nipernaadi etc. teisik: lähed elus kui rahvamurrus — müks siit, müks sealt ning vastuoksa. See Barrabas on tunde-lik ja väikese tahtejõuga mees. Ta oleks

aasta Tähe tänava kakeluse taolisi nähtusi. Mis on meie üliõpilaskond teinud seesuguste lugude jäävaks likvideerimiseks? Või peabki see ikka nii kestma? Tartu Üliõpilaskond on edustuse otsuse järele 3. II. 1923. karske. Nii siis ei tohi Tartu Üliõpilaskonnas karskusvastased nähtused aset leida. Soomes on keelusaadus, Läti üliõpilaskonnas on alkoholitartvitamises on alkoholitartvitamises kitsenduse määrusega joomine keelatud, Leedus on alkoholi tarvitamisel samuti õieti suured kitsendused (kõrtsid näiteks ei tohi õhtul üle kella 10 avatud olla). Meil aga voolab kõikvõimas alkohol ojana — päikese loojamisest päikese loojamiseneni. Üliõpilaskonnas on ruu-

mide kohta ei maksa üldse mingi määrus. Ja kui kaua sobib ühel tudengil kõrtsis istuda, seda ei näe mingi kodukord ette, kuigi neis muidu väga omapäraseid asju leida võib. Üliõpilaskonna edustuse otsused on kõigi üliõpilaste kohta kohustavad. Edustusel on täielik õigus määrusi maksmata panna niihästi üksikute üliõpilaste ülalpidamise kui ka organisatsioonide elu suhtes. Välismaa ülikoolides on tihti ülikooli valitsuse poolt üliõpilaste elu täpsete eeskirjade järele normeeritud. Meie aga oma autonoomse keskkorralduse juures laseme üliõpilasil prassida, kakelda, üksteist tappa, tänavaääres joobnult tolgendada ja tunnustada sääljuures karskuspõhimõtet!

On ülim aeg edustusel välja töötada üliõpilaskonna siseelu kohta käivad määrused, nende teostamiseks ja kontrollimiseks vastav toimikond ellu kutsuda. Ainult üksikute organisatsioonide kätte, mis oma iseloomult väga erinevad ja äärmiselt juhusliku ilmega, eesti üliõpilaskonna kasvatust jätta ei ole juba rahvuskultuuriliste ja riiklike huvide seisukohalt lubatav. Et praegune seisukord õige ei ole ja maksev kasvatuse suun meid mitte kuhugi välja ei vii, on elu ise juba küllalt selgelt näidanud. Rakendagem meie üliõpilaskonna keskkorraldus tõeliselt üliõpilaskonna teenistusse kooskõlas rahvuskultuuriliste huvidega: Esitusüksusest üksi on vähe! K. Laja.

Üliõpilaskonna Edustuse läinud aasta tegevuse ülevaade.

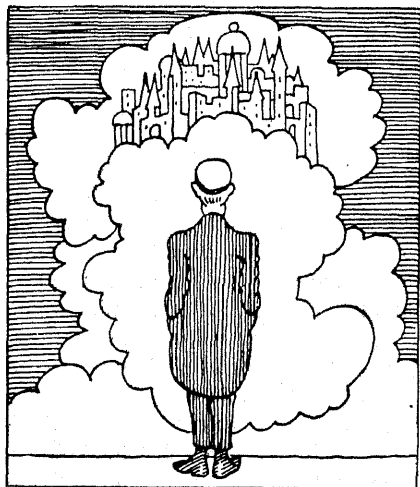
Võib öelda, et Tartu üliõpilaskond selle sõna tõsisel mõttes hakkas esmakordselt figureerima alles oma tsentraalorganisatsiooni — üliõpilaskonna edustuse-loomisega. Selle loomine võimaldas kõneleda juba organiseeritud üliõpilaskonnast,

kes võimas on läbi viima oma kavatsusi ja ettevõtteid, see võimaldas ka esinemise ja appelleerimise võimude ja üldsuse poole. See moment tõi ka üliõpilaskonna differentseerumisse enam selgust.

Meie üliõpilaskonna edustusekohta

ei saa öelda, et ta lõpulikult oma kujunemisajajärgust oleks välja jõudnud. Siinjuures ei saa aga ka ära tähendada jätta, et edustus on vaatamata oma lühikesele tegevusajale suutnud õige paljugi positiivset korda saata. Kordkorraldus on sammunud esi-

5.



Ja õppelaenufond on veel õhuluss!

võinud eluaeg joosta karja taga või puhastada kuski saapaid, kui aga oleks endal elamist ja naine kodus oleks meelepärast. Sellisena pole Barrabas mitte roimar kui haruldane isik, vaid elus on kukkunud temale see amet. Ning oma suures helduses on Gailit kuhjanud vaelele Barrabasele nii ohtrasti hädasid kaela, et lust vaadata. Viimasel on jälle raugematu vastupidavus: saab murtud sääreluuga, piinatuna, peksetuna, poolsurnuna galeriile ja sõuab sealsamas juba kui noor kangeline teiste seas, naha laikides otsekui bronks.

Kõige tänuväärsem aine näib Gailitile olevat patoloogia vallast. Siin on sõnal kaunis vaba lend. Kogus „Vastu hommikut“ on seda eriti kaks novelli: „Nurjatud roim“ ja „Punased hobused“. Esimeses vargustõbine, teises põletamishaige. Toomas Tarak esineb haiglase tüübina, kes ei saa jätta kätt pistmata teise varanduse külge: ta varastab saunanamehe-rätsepa lamba teelt ja pistab

perega kinni ning pärast naerab: Issanda õiglane käsi ise oli teda juhtinud, et karistada seda nurjatumat valetajat ning näotumat keelepeksjat. Ja lambavargus jääb nii ja tulevad teised asjad. Igatahes pole põhjuste ega tagajärgede eritelu; novell areneb Taraki tujude kehastusena. Ei ole siin patoloogilise nähtuse kirjeldust ega analüüsi.

Viimast on püütud teha „Punastes hobustes“ — siin tuuakse haiglase omaduse arenemiskäiki, kuid kuivõrd on see tõenäoline, on iseküsimus. Muuseas olgu märgitud, et „Punastes hobustes“ on peategelaseks kord ka naine.

Igatahes pole patoloogia neis novellides autorile eriprobleem, vaid on kangeline erimask. Peatahtsus on jutustuse vahelduvusel, erakordsusel: Gailit pakub kujutlusmeelele ja silmale.

Eriti palju-andev on selles mõttes „Viimne romantik“. Hollandi tõugu suur kukk Kerill-Kerkerill ei taha olla mingi kuke hingeelu kandja; ta on pi-

meses järjekorras rahuldamist nõudvatelt ülesannetelt suuremate ja laialt ulatuslisemate sihtluste ellukutsumisele ja läbiviimisele.

Vaatlusele võttes üliõpilaskonna läinud aasta

sisetegevuse,

peab konstateerima õige paljude kavatsuste tegelikku läbiviimist või nende juba kindla ilme andmist, mis võimaldab nende teostamist juba lähemal ajal.

Rõõmustavalt peab tähendama üliõpilaskonna ainelise olukorra tugevne mis e le, millisest faktorist kahtlemata õige tuntavalt on olnud kogu üliõpilaskonna ettevõtete edu.

Kuna üliõpilaskonna edustus senini ainult nende summadega sai opereerida, mida saadi mitmesuguste toetuste, pidude, sissetulekute jne. näol, siis avanes talle uue ülikooli põhiseaduse maksmata hakkamisega võimalus juba kindlat ja korrapärasst sissetulekut saada ülikooli õpemasude kogusummalta võetavast 5% fondist.

Kindlate sissetulekute saamine eeldab, et käesoleval tegevusaastal lõpuliikult lahendatakse kaua aega päevakorral seisnud haigekassa, üliõpilaskonna omaabi, kultuur-propaganda toimkonna j. t. ettevõtete ning toimkondade loomise küsimused. Nii on käesoleva tegevusaasta eelarvesse võetud

haigekassa toimkonna arvel 125.000 mk., omaabi fondi loomiseks 75.000 mk. jne.

Üliõpilaskonna suuremaks saavutuseks läinud aastal tuleb kahtlemata lugeda

uut üliõpilasmaja,

mis võimaldab edustuse tegevuse rakendamist majanduslistelt küsimustelt enam produktiivsete ja põhimõtteliste probleemide käsitamisele.

Uute ja lahedate ruumide saamine on võimaldanud edustuse enese toimkondadel avaldada palju regulaarsemat tegevust kui senini ja on lahendanud ka paljude akadeemiliste organisatsioonide ulualuse küsimuse.

Puumide küsimusega oleme sellega küll suure sammu võrra edasi saanud, kuid eeskujuliku üliõpilasmaja aset, nagu see on paljudel teistel välisriikide üliõpilaskondadel, käesoleva maja küll täiesti täita ei saa. Arvestades meie üliõpilaskonna õige rohkearvulist peret, on ka uue üliõpilasmaja ruumid suuremateks koosolekuteks väikesed. Seda võib niihästi edustuse üldkoosolekute saali, kuid osaliselt ka söögitubade ja lugemislaua suhtes konstateerida.

Kuna üliõpilasmaja otsekohe ülikooli külje all asub, siis teeb see asjaolu kergelt kättesaadavaks ka temas asuvad ettevõtted ja toimkonnad. Nendest tuleks esimeses järjekorras

tähendada üliõpilasööki. Sellest hoolimata, et nii mõningad üliõpilased sealantavate toitute kohta nurinat avaldavad, on ta kehvemale üliõpilasele pea ainukeseks kättesaadavaks söögimajaks oma hindade poolest. Nende nurinate juures peame silmas pidama seda asjaolu, et toiduväärtus õige tuntavalt on olnud tarvitajate arvust. Kui elmistel aastatel õige palju teisi asjaolusid pahameeleks põhjust andis, siis ei saa seda käesoleval aastal arvesse võtta. Üliõpilaskööki on õige rahuldavalt oma otsarvet täitnud ja võib sellepärast julgusti teiste samahinnaliste söögimajadega võistelda. Kahjuks ei näi paljudki üliõpilased oma ettevõtetest hoolivat, vaid külastavad endiselt erasöögimaju. Vähene tarvitajate osavõtt ei võimalda aga üliõpilasköögis täiel määral eeskujuliku teenimist ja toilust läbi viia.

Üliõpilasköögi juures peame alla kriipsutama seda asjaolu, et tema tegevus on õige tuntavalt kaasa aidanud ka erasöögimajade hindade stabiilsusele ja reguleerimisele.

Üliõpilasmaja lähedus ülikoolile teeb kergelt kättesaadavaks ka lugemislaua kasutamise, mis oma sisseaduste poolest on üks täielikumatest ja parematest Tartus. Lugemislauas on paljudes eksemplaarides pea kõik kodumaa ajalehed ja ajakirjad, samuti

gemini meie keskel liikuv küllaltelend herra, millise ettekujutuse kutsus esile just ümbruse hinnang ja iseloomustus (näit. lk. 132, 3). See on karikatuur Gailiti peategelastüübile. Inimeste vahelkordade ja mõtete ning linnupere vahelkordade segu annab siin väga humoorika kujutelmade-rea.

Otsekohene paralleel hollandi tõugu kukele on novellis „Üksindus“ kodumaale sõitnud tujukas kirjanik; minevikus mõlemal laiad vaateväljad, kenad armukesed, puha lust ja sära, nüüd aga popslilik väiklus ja laudane õhkkond. Üksik ja viimne romantik on nii hollandi tõugu kukk kui ka kodumaad ninaga pildiv kirjanik; nad on mõlemad võõrad oma praeguses kodus.

Erinev on novell „Vastu hommikut“. Kui teistes on valitsev unistuste psühholoogia, siis on siin tegeliku elu vaatlusi. Ekspressiivse kujundusviisi asemel on siin teiste isikute elamuste eritelu. „Vastu hommikut“ annab tegelestena kont-

rastlikke isikuid ja ehk ainult Soldenis võib leida sarnadust Gailiti lemmiktüübiga. Kontrastlikud tegelased ei kujuta siiski siin üksteisega kuidagi sisemiselt seotud võitlevat hulka, vaid see on juhuslik kogu ning autor võtab neid igati üksikult. Ainult ühele isikule koonduv autori tähelepanu jääb siingi maksmata, nagu muuski toodangus. Kuid autor ei ole teinud siin tegelasi otsekohe oma pooldamiste väljendajaks, vaid iga tüüp on omaette iseseisev vaatlus-objekt.

Novell „Vastu hommikut“ on ainuke, mis vahetus sidetuses tegelikkude elunähtustega, teised on unistuslaadsed kujutlused, kus on saadud tõsielult reflekse ja need on siis omaette kehas- tunud autori lemmiktüübi kaudu. D. P.

**Ksv. ksv. saatke kaastööd!
„Üliõpilasleht“ on rippu-
matuim ajakiri Eestis!**

Victor Klemperer:

Geschichte der französischen Literatur.

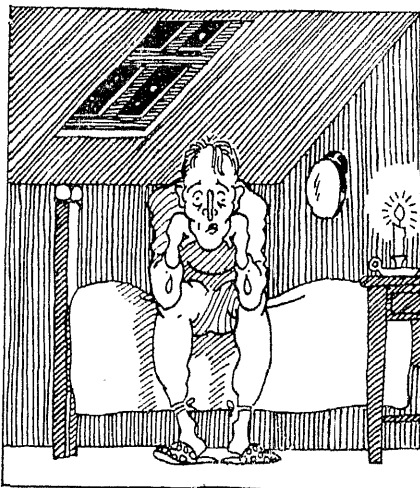
Bd. V. Die französische Literatur von Napoleon bis zur Gegenwart. (G. Teubner Lpz.)

1) Die Romantik (1925). 2) Die Positivismus (1926).

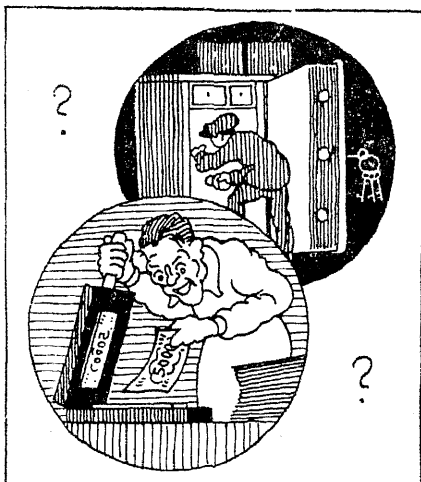
Karl Vossler'i kaaslane ja õpilane, Dresdeni professor V. Klemperer, on võtnud endale laialdase ülesande: kirjutada üksi viiejaoline prantsuse kirjanduse ajalugu, mis mahult tahab kaugelt ületada G. Lanson'i töö. Algades lõpust, on ta seni ilmutand töö viiendast jaost, mis käsitab prantsuse kirjandust Napoleonist olevikuni, kaks raamatut (pääle 500 lk. kokku), kuna kolmas siia ossa kuuluv raamat hiljuti ilmus.

Üldotsust tööst võib saada loomulikult alles pääle kõigi osade ilmumi-

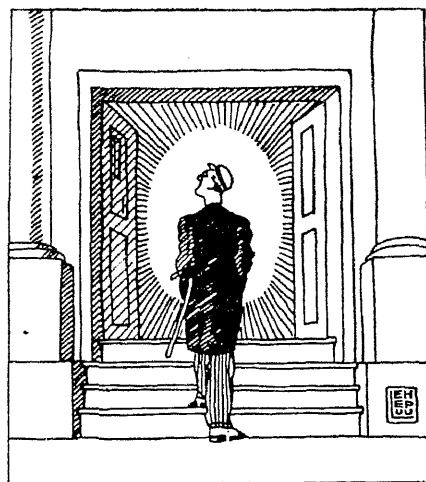
6.



See kõik paneb tõsiselt mõtlema —



mis teha —



et pääseda ülikooli —

õige rikkalik välismaa ajalehtede, ajakirjade ja üliõpilaslehtede valik.

Lugemislaua juure seatakse sisse ka käsiraamatute kogu, milleks käesoleva tegevusaasta eelarvesse on võetud 80.000 mrk. Selle korraldamise eeltöödega alati juba läinud aastal.

Edustuse juures tegutseb ka raamatutebüroo, mis vahemehena ta-

hab olla kirjastusäridega raamatute tellimisel, samuti pruugitud raamatute müütamisel väike e tasu eest. Üliõpilaskooperatiivi loomisega tuleb ta kahtlemata reorganiseerida. Läinud aastal leidis ta õige sageli tarvitamist.

Tähtsamaks üliõpilaskonna ettevõtteks tuleb lugeda ka „Üliõpilaslehe“ väljaandmist. Selle ilmumine teeb võimalikuks tähtsamate päevaküsi-

muste esitamise laialdastele üliõpilasingkondadele. Temas peegeldub meie üliõpilaskonna ilme ning tungid uutele sihtlustele ja reformidele.

Kuna korra näis, et ta tellijate kui ka kaastööliste puudusel isegi surmale suikumas oli, võib läinud aasta jooksul konstateerida lehe tervenemist ja tugevnemist. Leht ilmub nüüd märksa sisukamalt ja paremal paberil.

se, eeldusi ja aimlusi lubavad aga juba need kaks raamatut.

Millisena Klemperer tahab näha ja käsitada kirjandusajalugu, sellest kirjutab ta omas avalikus kirjas Karl Vosslerile (V. Klemperer und E. Lerch — Jahrbuch für Philologie I, München 1925. pp 245—268).

Igas inimeses on võimalik eraldada kolm joont: üldnimlik, hingeline ja viimaks natsionaalne omapära (natsionaalne mitte kitsas poliitilises või, veel kitsamas, parteilises mõttes). Täieline on sarnane luule, mis ühendab need kolm omadust (üldnimlus, natsionaalsus ja individuaalsus) veatus kunstipärasest vormis. Vormist üksi on vähe. Elamus laseb end väljendada ka väga inetute sõnade läbi, läbi mõistusliku, asjaliku keele, läbi proosa, kui ainult ta luuleline kehasus on nähtud orgaanilises teravikus, karakteri elavas olemuses.

Omas luules väljendab rahvas, mida ta käesoleval ajal ihaldab (Sehnsuchts-Poesie), millisena ta olla loodab (verism) ja mida ta mitte ei

soovi (satiir). Kirjanduslugu on Klempererile natsionaalse ideaalilugu (die Geschichte nationaler Ideale), mis leidnud kehastust sõna kaudu; selle ajalugu, mis rahvas omas elamuses või igatses on. Sisu on siin objektiivselt väärtuslikum ja primäärsem kui vorm. Klemperer otsib vaimliselt loova rahva olemust ja talle on vähe Croce poolt esitatud kirjandusloo tähtsamast esemest — kunstist, vaid ta seisukoht loomingu suhtes on avaram. Kunstitööd ei tule käsitleda mitte üksi „esteeetilise fenomenina“, vaid ka natsionaalse ideaali kajastajana.

Sellisena arvab ta kõige paremini ümber haarata võivat idealistliku kirjandusuringu olemuse ja kirjandusajalugu oleks seega küllalt kindla piirilise teiste vaimuteaduste keskel.

Neist eeldusist väljudes on Klemperer oma kirjandusloos ette võtnud mõningaid ümberhinnanguid ning uusi rõhu ja vältte asendusi.

Märgiksin vaid töö seniilmund osade mõningad päämised omadu-

sed, enne kõike ta sõnastuse selguse ja täpsuse ning tugeva subjektiivse värvingu, mis mõnes kohas üle aiasagi natukene lööb oma liigagi eratsemistungiga, kuigi see tööle annab teat suurjoonelisuse tunnuse. Tihti on see erinevus küllalt veenvalt põhjendat, nagu prantsuse romantika olemuse eritulu tulemusis: prantsuse romantika pole sõna õiges mõttes üldse mitte romantika, sest tal puuduvad sellele omased jooned. Oletuse täieline üldistus on siiski küllalt riskantne, seda näeme eriti esimese raamatu lõpu osas. Samuti on lugu positivismi üldistuses ja kirjutuses Napoleoni kohta, kelles ta näeb aja ja ruumiga eraldet Prantsusmaa koguideed.

Üldiselt on need kaks raamatut oma erinevuste ja omapärasuste, häduste-puudustega küllalt huvitavad. Ergutavad enesekriitikale ning otsinguile.

Ootame, mida toovad järgmised anded.

G. Sr.

„Üliõpilasleht“ on kordkorraltenese ümber koondanud suurema osa meie organiseeritud üliõpilaskonnast, kes lehtemitte ainult passiivselt tellimistega, vaid ka kaastööga toetavad. Sirvides „Üliõpilaslehe“ vanemaid aastakäike, torkab korduvalt silma kaastööliste ühesugune nimestik. Mõni toimetuse liigetel on isegi sellega valmis saanud, et kogu numbri üksinda (!) on täis kirjutanud. Läinud aasta kaastööliste nimestik on selle

vastu palju vaheldusrikkam ja sisaldab pea igasse ringkonda kuuluvaid üliõpilasi ja ka ülikooli õppejõude.

Ka majanduslikes olukorras võib märgata edusamme. Võlgade register näitab kordkorralt vähenemise tendentsi, pealegi hakkab ta saama edusutuselt eelarve korras 100.000 mk. toetust alates esimesest aprillist 1927. a.

Kuna üliõpilaskonna edustus põhjalikult tutvuneda soovis meie üliõpilaspere majanduslise ja tervislise olu-

korraga, vaimliste huvide ja teiste üldist iseloomu kandvate omaduste, pahede ja hädadega, et vastavalt nende andmetele reguleerida ka oma tegevust, siis korraldati läinud tegevusaasta algul ankeet. Kahjuks ei täitnud selle tulemused vähese osavõtu tõttu tema peale pandud lootusi. Nii ei ulatanud osavõtjate arv isegi 50% kogu üliõpilaskonnast.

(Pooleli.)

Akadeemilisi teateid.

Ülikooli lõpetasid

õigusteaduskonnas: Arnold Õunapuu, Otto Peterson, Bernh. Methusalem ja Egon Sild; majandusosak.: Veera Dubkovsky (cum laude), Paul Tenno ja Peeter Vassiljev; loomaarstiteaduskonnas: Viktor Sentškus (loomaarsti astmega); mat.-loodusteaduskonnas: Peeter Kuus (tehnoloogia) ja Peeter Vösotsky (keemia).

Õpperahast vabastati 812 üliõpilast.

Käesoleval poolaastal olid õpperahast vabastamise sooviavaldustega esinenud 1292 üliõpilast.

Ülikooli valitsuse otsusega 18. veebr. on õpperahast täielikult ja osaliselt vabastatud:

usuteadusk.	32	üliõp.
õigusteadusk.	103	„
majandust.	161	„
arstiteadusk.	70	„
filosoofiat.	212	„
mat.-loodust.	120	„
loomaarstitead.	25	„
agronoomia	89	„

kokku 812 üliõp.

Ülikooli stipendiumi vääriliseks

tunnistati 140 üliõpilast, ja nimelt: usutead. 3 üliõp., õigust. 36 üliõp., majandust. 29 üliõp., arstitead. 14 üliõp., filosoofia 24 üliõp., mat.-loodust. 19 üliõp., loomaarstitead. 3 üliõp., põllumajandust. 12 üliõp. Kõik ülikooli määrsummadest stipendiumi saajad

140 üliõpilast on õpperahast eo ipso vabastatud. Ülikooli teenistuses seisvate isikute lastena on 21 üliõpilast vabastatud, seega tõuseb 1927. a. 1. p. a. õpperahast vabastute arv 973 peale.

«Üliõpilaslehe» tellijate arv

on senini suurel määral olnud olenev Edustuse rühmalisest koosseisust. Mida lähemale või kaugemale keegi rühm valimiste kaudu Edustusele on osutund, seda rohkem või vähem või üldse mitte on sellesse rühma kuuluvad org-id südame lähedale võtnud „Üliõpilaslehe“ saatuse. Ainult üksikud org-id on olnud järjekindlad tellimises. Oleks asjatu siin väita sellise seisukorra ebaloomulikkust, väita, et kaasvõitlejad kõik ja igasuguse Edustuse koosseisu juures peaks tellima lehte. See on kauge eesmärk mis saavutatakse, kui kõik selle tähtsust mõistavad. Loodetavasti teostub siiski varsti „Üliõpilaslehe“ puhthuviline ja -ideeline tellimine kõikide org-ide poolt. Vahest ka veel laiemal määral.

Möödunud aastate praktika järele on tellijate arv kõikunud 750 ja 1000 vahel. Kõige arvukam oli tellijaspere 1926. a. I semestril — pisut üle tuhande. Muidu on see arv ikka alla tuhande ja nii ka nüüd.

See poolaasta on tellind järgmised org-id. Järjekorra aluseks on üksikute org-ide tellijate arv.

Seltsid: „Eesti Üliõpilaste Selts“ — 333, „Eesti Naisüliõpilaste Selts“ — 104, ÜS. „Raimla“ — 76, EÜS. „Põhjala“ — 48, ÜS. „Liivika“ — 47, EÜS. „Veljesto“ — 30, EÜS. „Ühendus“ — 16, ENÜS. „Ahava“ — 10, EÜS. „Huljehiis“ — 9, ÜS. „Concordia“ — 9, ENÜS. „Ilmatar“ — 8. Kokku seltsidelt 690 tellimist.

Korporatsioonid: Filiae Patriae — 77, Ugala — 75, Frat. Livienensis — 50, Frat. Estica — 23, Indla — 5, Amicitia — 1. Kokku 231 tellimist.

Maakondlikud kogud: Järvamaa Üliõpilask. — 10, Virumaa Üliõpilask. — 6, Läänemaa Üliõpilask. — 1. Kokku 17 tellimist.

Peale selle üksiktellimisi.

Toodud arvustiku keskmine osa sisaldab ühe tervitatava fakti, ja nimelt: korp-ideest tellivad kolm juba terves koosseisus: Filiae Patriae, Ugala ja Frat. Livienensis. See on suur samm edasi!

„Üliõpilasleht“ on pidand ikka võitluses olema oma ainelise külje pärast. On puudund toetajad tarvilikul määral. Kuid ka sisuliselt, kaastöödelt ei ole ta seal, kus peaks olema. Liig vähe kirjutatakse. Liig vähe saadetakse toimetusele töid. Tehtagu seda! Öeldagu, mis kellelgi öelda!

Toimetus avaldab kõik, mis väärtuslik, sisukas ja huvitav. See on seda enam võimalik, et pole Eestis vabameelsemaid veerge kui „Üliõpilaslehe“ omad.

Vastutav ja päätoimetaja: V. Adams. Toimetuse sekretär: Ed. Roos. Liikmed: R. Palgi, E. Kadak. Väljaandja: Tartu Üliõpilaskonna Edustus.

Trükkikoda Ed. Bergmann, Tartus.

Lilleäri LIPP

Tartus, Rüütli tän. 8; Põllu tän. 1.

Alaliselt suur valik
ilusais värves maitserikkaist lillekorvest ja
kauneist lilledest.

Kõige sündsamad kingitused pühadeks,
leeri- ja sünnipäevadeks.

— Hinnad võistlemata odavad. —

Üliõpilastele hinnaalandus.

Aug. Arjokese saapakauplus

Raatuse tän. 4.

Tööstus Lossi tän. 10. Tartus.

Soovitan oma töötoas valmistatud moodsaid ja
vastupidavaid jalanõusid. Lakk, värvilisi ja
muste meester., naister., kui ka lastele kõige
uuemates moodides.

Tellimised uute pääle ja parandused täidetakse
kiirelt ja korralikult. Hinnad võistlemata.

Austusega : Aug. Arjokese.

Rätsepa-äri

A. Lomp & J. Martinson

Tartus, Jaani tän. 12.

Võtab vastu tellimisi
kõiksugu meesterahva riiete peale oma
kui ka tellija materjalist.

Töö korralik. Tellimise hinnad võimalikult
odavad.

Alaline ladu:

jalgrattaid,
õmblusmasinaid,
nende osasid,
kummisid,
tsik-tsak äkkeid,
külvimasinaid,
koorelahutajaid jne. jne.

Kr. Saar & Co.

Tartus, Raatuse tän. nr. 2. Tel. 6-94.

Pealadu: Tallinn, Estonia puistee 37. Tel. 26-69.

Osakonnad: Rakveres, Jõhvis.

Moe- pudu ja pesuäri

A. Rebbo

Tartus, Suuturg nr. 13

Soovitab võistlemata hindadega
kõige uuemates värvides siidisukke,
meester. päevasärke, kraesid, kaela-
sidemeid jne.

— Üliõpilastele suur hinnaalandus! —

Kõige suurem

kummikauba ja arstiriistade ladu Lõuna-Eestis.

Haigemajadele ja arstidele müük sood-
satel maksutingimustel.

J. Mõttus

Tartus, Küüni tän. nr. 6. Tel. 6-11.

Kõige maitsevamad toidud üliõpilastele

valmistatakse

Küütri tänav nr. 8.

Söögisaal on avatud
kella 8 kuni kella 22-ni.

Shokoladi ja kompeki vabrik

Richard Glassmann

Vabrik: Tartus, Lai tän. nr. 27.

Kauplused: „ Jaani t. nr. 14.

Tallinnas, Saiakang nr. 2.

Alaliselt

kõrges häduses shokolaad ja kompekid.

London – Tartu



London – Tartu

A.-S. A L E C O Q

soovitab oma õlusi:

Pilseni, Baieri laua, Dombräu ning Porteri

ja karastavaid jooke:

limonadi, sidroni-soodat, seltersi j. n. e.

* * **kõrges headuses.** * *

Rohukaubalaod, keemia, kosmeetika ja pharmatseutilised laboratooriumid.

LILL & HAKKAJA

TARTUS.

Rüütli tän. nr. 10.

Telef. 5-49.

PEALADU: Peterburi tän. nr. 6.

Telef. 1-66.

Promenadi tän. nr. 7.

Telef. 5-62.

TALLINNA ESITUS: Vana Viru tän. nr. 15, telef. 12-88.

I. Majapidamis-ained:

Äädika hape 80%
Kaneel
Kardemoon
Sarepta sinep
Vanilje
Kaiser-Borax
Likööride essentsid
Metalli-puhastuse abinõud jne. jne.

II. Parfümeeriad:

Eau de Cologne dupl. ja lillelõhnaline
Odöörid oma- ja väljamaa vabrikutest
Männi-lõhnavesi jne. jne.

III. Kosmeetika ained:

Kreemid käte ja näo jaoks, tedretähede vastu.
Juukse veed, juuste ravitsemiseks.
Tualett-seebid
Odontine - hambakreem
Perborat - hambapulber jne. jne.

IV. Arstimisvahendid.

Rauatinktuur.
Hamba
Konna-silma
Venituse
Looma
Männiekstrakt vannide jaoks jne. jne.

V. Mitmesugused:

Plekkide väljavõtmise vedelik
Saapakreemid
Masina õli
Kummi arabic sulat.
Hambaharjad ja orgid
Syndetikon
Riidevärvid jne jne.

rohud

Peale selle maniküür-kastid, foto-aparaadid, kodu-apteegid, kummi- ja klaaskaubad jne.

Hind 25 marka:

Trükkikoda Ed. Bergmann, Tartus.

